

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

**Η κοινωνική ασφάλιση μετά το Ν. 3655/2008, η περίπτωση
μελέτης ΕΤΑΑ (Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων)**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεωργία Μαυρίδου

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Σ. Ρομπόλης, Καθηγήτης, Επιβλέπων

Ι. Κουζής, Αναπ. Καθηγητής

Σ. Σακελλαρόπουλος, Επικ. Καθηγητής

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2010

Copyright © Γεωργία Μαυρίδου, 2010.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Σε όσους ασφαλίστηκαν από 01-01-1993.

*Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο για το ανθρώπινο
δυναμικό και το επιστημονικό έργο του.*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αυτή η διπλωματική εργασία, πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή πολλών ατόμων. Θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά την Εθνική Αναλογιστική Αρχή που μου εμπιστεύτηκε τα αποτελέσματα της αναλογιστικής μελέτης που έκανε για το Ε.Τ.Α.Α., τον Μάιο του 2010, την Πρόεδρο της Ε.Α.Α. κ. Ε. Κουσκούνα, το μέλος της Ε.Α.Α. κ. Ε. Βαλαβάνη, το συνεργάτη της Ε.Α.Α. κ. Η. Κακούρη. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο του Ε.Τ.Α.Α. κ. Α. Ζαφειρόπουλου που μου επέτρεψε να μελετήσω τις αποφάσεις των Δ.Σ. του Ε.Τ.Α.Α., σχετικά με την πορεία της ενοποίησης και να λάβω γνώση των εγγράφων που έστειλε για το θέμα αυτό στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Ιδιαίτερώς, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Μ. Τερζή Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Ε.Τ.Α.Α. για τις υποδείξεις της, την κ. Β. Σαλούστρου υπάλληλο της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Ε.Τ.Α.Α. για την συνεργασία της στην συλλογή των οικονομικών στοιχείων και τον κ. Κ. Κούρκουλο Προϊστάμενο Λογιστηρίου του Τομέα Ασφάλισης Νομικών για την επιλογή και την ερμηνεία των οικονομικών μεγεθών. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Κ. Καραγιαννάκη Προϊστάμενο Λογιστηρίου του Τομέα Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και την υπάλληλο Λογιστηρίου του Τομέα Τ.Σ.Α.Υ. κ. Ε. Μαστροθεοδώρου, τη συνάδελφο υπάλληλο της Διεύθυνσης Κύριας Ασφάλισης Αυτοαπασχολουμένων, της Γενικής Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κ. Ελένη Ράπτη για τις σημειώσεις που μου έδωσε σχετικά με το Ε.Τ.Α.Α. καθώς και τους συναδέλφους της Διεύθυνσης Αναλογιστικών Μελετών, της Γενικής Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων και συγκεκριμένα τον Προϊστάμενο κ. Π. Νιάρχο και την υπάλληλο κ. Α. Ζουλάκη για τις αναλογιστικές μελέτες που μου παραχώρησαν των πρώην Ταμείων και σήμερα Τομέων του Ε.Τ.Α.Α. και τις κατάλληλες διευκρινίσεις που μου έκαναν πάνω σε αυτές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ.....	7
ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	9
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	14
1.1 Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη.....	14
1.2 Οι εξελίξεις τα τελευταία είκοσι χρόνια στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα.....	19
1.3 Οι στόχοι και το περιεχόμενο των κοινωνικοασφαλιστικών παρεμβάσεων	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Σ.Α.Υ. ΚΑΙ Τ.Ν. ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ	25
2.1 Η λειτουργία των Ταμείων Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Σ.Α.Υ. και Τ.Ν.	25
2.2 Το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και η αποτίμηση της αναλογιστικής του μελέτης πριν την ενοποίηση	27
2.3 Το Τ.Σ.Α.Υ. και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την αναλογιστική μελέτη πριν από την ενοποίηση.....	34
2.4 Το Ταμείο Νομικών πριν την ενοποίηση	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
Ο «ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΣ» Ν.3655/2008 ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ..	49
3.1 Το νέο ενοποιημένο Ταμείο Ε.Τ.Α.Α.	49
3.2 Τα οργανωτικό-λειτουργικά θέματα που ανέκυψαν με την ενοποίηση	51
3.3 Τα οικονομικά στοιχεία του Ταμείου τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας του.....	54
3.4 Η αναλογιστική μελέτη που εκπονήθηκε από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ.....	65
4.1 Πως επέδρασε ο «μεταρρυθμιστικός» νόμος στην ενοποίησης των τριών Ταμείων .	65
4.2 Η λειτουργία των νέων Τομέων στο ενοποιημένο Ταμείο	66

4.3 Οι όροι και οι προϋποθέσεις μιας νέας ενοποίησης του Ε.Τ.Α.Α.	69
4.4 Συμπεράσματα και Προτάσεις.....	70
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	75
ΠΗΓΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76
ΠΗΓΕΣ	76
ABSTRACT AND KEYWORDS	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	82

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Κύρια Σύνταξη (Παλαιοί και Νέοι Ασφαλισμένοι), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.....	30
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Κύρια Σύνταξη (Με όριο ηλικιών κατάταξης και μισθών), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Ειδική Προσαύξηση (Παλαιοί και Νέοι Ασφαλισμένοι), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Κύρια σύνταξη (Με όριο ηλικιών κατάταξης και μισθών), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Κύρια Σύνταξη & Ειδική Προσαύξηση Αναλογιστικό Ισοζύγιο 31-12-2007, (Ενεργητικό), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Κύρια σύνταξη & Ειδική προσαύξηση Αναλογιστικό Ισοζύγιο	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 7 Κύρια Σύνταξη & Ειδική Προσαύξηση (Με αναγωγή στο σύνολο των ασφαλισμένων) Αναλογιστικό Ισοζύγιο 31-12-2007, (Ενεργητικό), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 8 Κύρια Σύνταξη & Ειδική Προσαύξηση (Με αναγωγή στο σύνολο των ασφαλισμένων) Αναλογιστικό Ισοζύγιο 31-12-2007, (Παθητικό), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.....	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 9 Συντάξιμα Έτη και Όρια Ηλικίας ανά κατηγορία ασφαλισμένων, Τ.Σ.Α.Υ.	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 10 Συντάξιμα Έτη και Όρια Ηλικίας ανά κατηγορία νέων ασφαλισμένων, Τ.Σ.Α.Υ.....	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 11 Ατομικές εισφορές (έτους 2005) για τους αυτοαπασχολούμενους και τους έμμισθους υγειονομικούς για το κλάδο σύνταξης.....	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 12 Αναλογιστικό ισοζύγιο κλάδου κύριας σύνταξης, παρούσες αξίες εισφορών με επιτόκιο 3% (ποσά σε χιλιάδες ευρώ), Τ.Σ.Α.Υ.....	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 13 Αναλογιστικό ισοζύγιο κλάδου κύριας σύνταξης, παρούσες αξίες παροχών με επιτόκιο 3% (ποσά σε χιλιάδες ευρώ), Τ.Σ.Α.Υ.....	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 14 Ασφαλισμένοι με υπαγωγή στην ασφάλιση μέχρι 31-12-1982 και όσοι συμπληρώνουν προϋποθέσεις μέχρι 31-12-1997, Ταμείο Νομικών	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 15 Ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν προϋποθέσεις μέχρι 31-12-1998, Ταμείο Νομικών.....	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 16 Ασφαλισμένοι που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση από 01-01-1983, Ταμείο Νομικών.....	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 17 Ασφαλισμένοι που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση από 01-01-1993, Ταμείο Νομικών.....	43

ΠΙΝΑΚΑΣ 18 Αναλογιστικό Ισοζύγιο, σενάριο 1β: αύξηση εσόδου από ΦΜΑ κατά τον πληθωρισμό. Εισφορές – παροχές των από 01-01-1993 εμμίσεων όπως οι αντίστοιχες των από 01-01-1993 μισθωτών βάσει ν.2084/92, Ταμείο Νομικών	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 19 Δημογραφικά στοιχεία	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 20 Χρηματοροές.....	63

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ 1 Δημογραφικά στοιχεία.....	62
ΓΡΑΦΗΜΑ 2 Χρηματοροές	64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με αντικείμενο την επίδραση που είχε ο ν.3655/2008 στη λειτουργία του νέου Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων, στηρίχτηκε μεθοδολογικά σε ένα ευέλικτο σχέδιο έρευνας, με την έννοια της μελέτης περίπτωσης¹ του Οργανισμού Ε.Τ.Α.Α. με ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα². Τα στοιχεία από τα οποία εξήγαγε χρήσιμα συμπεράσματα συλλέχτηκαν από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, όπως βιβλία, μελέτες, ιστοσελίδες, άρθρα, αποφάσεις Δ.Σ. και με τη δημιουργία αριθμοδεικτών από τους προϋπολογισμούς των πρώην Ταμείων.

Το πρώτο κεφάλαιο, αναφέρεται στη ιστορία της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα και την Ευρώπη και κυρίως τα αποτελέσματα που είχαν οι νομοθετικές παρεμβάσεις τα τελευταία είκοσι χρόνια στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα μας.

Το δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζει τις αναλογιστικές μελέτες των πρώην Ταμείων που αποτελούν σήμερα το Ε.Τ.Α.Α., ενώ στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται, πώς επέδρασε η ενοποίηση των τριών πρώην Ταμείων στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων. Πιο συγκεκριμένα, πώς εξελίχτηκε οργανωτικό-λειτουργικά καθώς και οικονομικά το Ενιαίο Ταμείο και σε σχέση με την αναλογιστική μελέτη της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, διερευνούμε ποια θα είναι η βιωσιμότητα του τα επόμενα χρόνια.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο εξετάζεται η υπόθεση, αν το Ε.Τ.Α.Α. είναι έτοιμο ή μπορεί να προβεί σε μια νέα ενοποίηση με Ταμείο ή Ταμεία που έχει επαγγελματική συνάφεια.

Το βασικό συμπέρασμα της εργασίας αναφέρεται, στην μη αποτελεσματική λειτουργία του ενοποιημένου Ταμείου Ε.Τ.Α.Α., του οποίου η λειτουργία περισσότερο προβλήματα δημιούργησε κυρίως οργανωτικά και λειτουργικά παρά έλυσε και χωρίς να επιτύχει να τις αναμενόμενες οικονομίες κλίμακος. Το Ε.Τ.Α.Α. κάτω από αυτές τις συνθήκες, δεν μπορεί να προχωρήσει σε μια επόμενη ενοποίηση στο άμεσο μέλλον.

¹ Robson Colin, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, επιμ. Μιχαλοπούλου Καίτη, Αθήνα (Gutenberg) 2007, 193-236.

² Mason Jennifer, *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, επιμ. Κυριαζή Νότα, Αθήνα (Ελληνικά Γράμματα) 2003, 11-179, 305-389.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα και μελέτη των στοιχείων της διπλωματικής εργασίας με αντικείμενο την επήρεια του ν.3655/2008³ στην ενοποίηση των πρώην Ταμείων Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Σ.Α.Υ. και Τ.Ν. σε ένα Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων, στηρίχτηκε τόσο σε πρωτογενείς όσο και σε δευτερογενείς πηγές.

Οι αναλογιστικές μελέτες των πρώην Ταμείων καθώς και τα αριθμητικά αποτελέσματα που εμπιστεύτηκαν σε εμένα και τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κ. Σάββα Ρομπόλη, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή στα τέλη Μαΐου 2010, αποτελούν έναν από τους κίονες που στηρίχτηκε το περιστύλιο αυτής της εργασίας.

Μεθοδολογικά, η εργασία αναπτύσσεται, με βάση ένα ευέλικτο σχέδιο έρευνας. Η μελέτη περίπτωσης, αποτελεί μια καλά εδραιωμένη ερευνητική στρατηγική, η οποία επικεντρώνεται να ερμηνεύσει με μεγάλη ευρύτητα τη περίπτωση ενός μεμονωμένου ατόμου, μιας ομάδας, ενός περιβάλλοντος, ενός οργανισμού, κ.α., λαμβάνοντας υπόψη και το πλαίσιο της. Τυπικά, περιλαμβάνει πολλαπλές μεθόδους συλλογής δεδομένων, περιλαμβάνει και ποσοτικά δεδομένα, αλλά σχεδόν πάντα συλλέγονται ποιοτικά δεδομένα

Για την επιλογή αυτής της μεθοδολογίας, συνηγορούν τα κύρια χαρακτηριστικά της εργασίας, τα οποία κατά κύριο λόγο είναι ποιοτικά, όπως μελέτη άρθρων, βιβλίων, ιστοσελίδων στο διαδίκτυο, καταγραφή ομιλιών σε ημερίδες που διεξήχθησαν αναφορικά με τα προβλήματα που δημιούργησε ο ν.3655/2008 στα ενοποιημένα Ταμεία και στο μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Επίσης, τα στατιστικά στοιχεία της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, οι προϋπολογισμοί των Ταμείων και τα στατιστικά στοιχεία των αναλογιστικών μελετών των πρώην Ταμείων, αποτελούν τα ποσοτικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη διπλωματική εργασία.

Αρκετές δυσκολίες προκάλεσε η συλλογή και η επεξεργασία μη συμβατών οικονομικών στοιχείων των τριών πρώην Ταμείων και σήμερα Τομέων του Ε.Τ.Α.Α., τα οποία δεν ήταν επαρκώς αξιοποιήσιμα, για το λόγο ότι στο σκέλος των εσόδων ήταν προϋπολογιστικά τα

³ Για το νόμο 3655/2008, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων <http://www.ggka.gr>, (πρόσβαση στις 20/3/2010).

στοιχεία και στο σκέλος των εξόδων, υπήρχαν απολογιστικά στοιχεία με αρκετές ανακρίβειες.

Παρόλο που θα ήταν χρήσιμο, να είχαν γίνει ορισμένες συνεντεύξεις με τους υπεύθυνους των Λογιστηρίων των Τομέων του Ε.Τ.Α.Α. στο τμήμα της κύριας ασφάλισης, με τους Προϊσταμένους Διοίκησης της Κεντρικής Υπηρεσίας του Ε.Τ.Α.Α., με τον Προέδρου του Ενιαίου Ταμείου, με τα στελέχη του Υπουργείου και τους συνδικαλιστικούς εκπροσώπους των Τομέων, θεωρήθηκε ότι μια τέτοια διαδικασία ξεπερνούσε τις δυνατότητες και τα χρονικά επιβαλλόμενα όρια αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Οι απόψεις των φορέων, των υπαλλήλων και των προϊσταμένων των υπηρεσιών λήφθηκαν σοβαρά υπόψη και καταγράφηκαν στα αποτελέσματα των προβλημάτων που προκάλεσε η ενοποίηση και ενίσχυσαν τις προτάσεις και τα συμπεράσματα σχετικά με την αποτυχία ή την επιτυχία της ενοποιητικής διαδικασίας.

Κύριος σκοπός, της διπλωματικής εργασίας ήταν, να αναδειχθεί σε όλο του το μέγεθος η προβληματική του εγχειρήματος της ενοποίησης, χωρίς την προηγούμενη προετοιμασία και επεξεργασία συγκεκριμένων θεσμών και μηχανισμών και όχι να αναδειχθούν οι αντιπαλότητες μεταξύ του Προέδρου του Ε.Τ.Α.Α., των Προέδρων της Διοικουσών Επιτροπών των Τομέων, των υπαλλήλων της Κεντρικής Υπηρεσίας και των υπαλλήλων των Τομέων και των στελεχών του Υπουργείου.

Η μελέτη, αυτή, αντιμετώπισε τον πειρασμό να εξετάσει κατά πόσο το ασφαλιστικό και στη συνέχεια το συνταξιοδοτικό πρόβλημα, λύνεται κύρια μέσω των συνεχών ενοποιήσεων ή μπορεί να αντιμετωπιστεί με άλλα εργαλεία οικονομικής πολιτικής και κοινωνικής αλληλεγγύης. Δεν διέφυγε, από την προσοχή αυτής της εργασίας, ο πολυδιάστατος ρόλος της κοινωνικής ασφάλισης και η σχέση της με την οικονομική ανάπτυξη και τις παρενέργειες από τη δόμηση των εργασιακών σχέσεων και το μέγεθος της ανεργίας⁴.

Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από την απορύθμιση των κάθε είδους σχέσεων (εργασιακών, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, κ.α.), γίνεται όλο και περισσότερο ορατή, η αναγκαιότητα της αναδιαπραγμάτευσης της βιώσιμης ανάπτυξης και της διαπλάτυνσης της έννοιας και του περιεχομένου του «κοινωνικού» στη κοινωνική

⁴ Τα θέματα αυτά παρουσιάζονται, αναλυτικά στην ιστοσελίδα, <http://www.ilo.gr/public/libdoc/ilo/2010/453536.pdf>, (πρόσβαση στις 27/7/2010).

πολιτική, που περιλαμβάνει και την κοινωνική ασφάλιση⁵. Η εποχή που ζούμε αποτελεί ένα πεδίο αναζητήσεων, μεγάλης ρευστότητας και αντιπαραθέσεων αντιλήψεων και πολιτικών, καθώς και κοινωνικών συγκρούσεων.

Η γνώση και οι πολιτικές, που θα στηρίζουν τις καλύτερες δυνατές επιλογές στο άμεσο μέλλον, θα προέλθουν από την πραγματική ανάγνωση και κατανόηση της ιστορίας της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, από τη συλλογική έκφραση που θα λειτουργήσει την ατομικότητα των ατόμων που συγκροτούν την ελληνική κοινωνία και από τα περιθώρια ευφύων ελιγμών που επιτρέπει το Μνημόνιο⁶ κάτω από τις επιταγές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

⁵ Για περισσότερη εμβάθυνση, βλέπετε αναλυτικά στην ιστοσελίδα, http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_protection/index_el.htm, (πρόσβαση στις 10/6/2010).

⁶ Αναφορικά με το Μνημόνιο, βλέπετε αναλυτικά, στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10111.pdf>, (πρόσβαση στις 15/7/2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη

Η επανάσταση του 1821 σηματοδοτεί ως χρονολογία, την αρχή για μια σειρά εξελίξεις με παλινωδίες, πισωγυρίσματα, εξαντλητικά αργούς ρυθμούς και αναποφάσιστα βήματα στο τομέα της κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής ασφάλισης για την Ελλάδα μέχρι και σήμερα. Φυσικά η Ελλάδα που θα πρέπει να φανταστούμε, διέφερε κατά πολύ ως προς το σημερινό μέγεθος της, κάνοντας μια αγωνιώδη προσπάθεια η νεοσύστατη ελληνική κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα να αποτάξει τον Οθωμανικό ζυγό και να δεχτεί τη προστασία των Μεγάλων Δυνάμεων⁷ της Ρωσίας, της Αγγλίας και της Γαλλίας για εκπληρώσει τους στόχους της «ανεξαρτητοποίησης της».

Η ένδεια έγινε αντικείμενο κοινωνικής νομοθεσίας για πρώτη φορά το 1832, για τη δημόσια υγεία συστάθηκε μια Κεντρική Ιατρική Επιτροπή με το βασιλικό διάταγμα 13/25 Μαΐου 1834⁸. Συντάξεις αρχικά δόθηκαν σε αξιωματικούς και στρατιώτες των τακτικών δυνάμεων, σε ανάπηρους απόμαχους τους 1821 και σε δικαστικούς. Με το βασιλικό διάταγμα 6/18 Φεβρουαρίου 1834 λήφθηκαν μέτρα για τη μισθοδοσία των δασκάλων⁹.

Με το διάταγμα της 15 Δεκεμβρίου 1836 συστήθηκε¹⁰ το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (NAT), το οποίο άρχισε να λειτουργεί από το 1861. Οι κοινωνικές αλλαγές κατά τις δεκαετίες 1840 και 1860 που σημαδεύτηκαν από την αλόγιστη σπατάλη των ξένων δανείων, τη δεσποτική και κακή διακυβέρνηση του Όθωνα, τις διαμάχες ανάμεσα στις ελληνικές φατρίες, είχαν όμως και κάποια θετικά αποτελέσματα μια κι οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι δάσκαλοι και οι ναυτικοί είχαν τώρα συνταξιοδοτικά προγράμματα, παράλληλα μια νέα κατηγορία εργαζομένων, οι εργάτες των ορυχείων λόγω της επικινδυνότητας του επαγγέλματος ασφαλίστηκαν αυτό το διάστημα. Μετά τη δεκαετία

⁷ Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (Παπαζήση) 2008, 13-29.

⁸ Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (Παπαζήση) 2008, 29.

⁹ Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (Παπαζήση) 2008, 30-35.

¹⁰ Νικολοπούλου-Στεφάνου Ηρώ, *Κοινωνικό Κράτος (Ιστορία-Τάσεις-Προοπτικές)*, Αθήνα (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών) 2002, 64.

του 1860 και για περίπου μισό αιώνα μετά¹¹, δεν υπήρξαν άλλα κοινωνικά ασφαλιστικά προγράμματα.

Η εκβιομηχάνιση στην Ελλάδα επηρεάστηκε από την χρεοκοπία του 1893, την επανεκτίμηση της δραχμής μετά το 1892 και την ελληνική ήττα στον ελληνο-τουρκικό πόλεμο. Στις 9 Ιουνίου 1906 ο Νέγρης παρουσίασε στη Βουλή ένα καινούργιο νομοσχέδιο με φιλόδοξες ασφαλιστικές προτάσεις, που προέβλεπε ασφαλιστικά προγράμματα για τους μεταλλωρύχους, του λιθογράφους, τους σιδηροδρομικούς, τους εργαζόμενους σε βιομηχανικές επιχειρήσεις και τους χειρώνακτες των δημοσίων υπηρεσιών. Το νομοσχέδιο δεν πέρασε γιατί άσκησαν πίεση οι εργοδότες¹².

Το 1909 οι κοινωνικές αναταραχές προετοίμασαν την άνοδο του Ελευθέριου Βενιζέλου στην εξουσία, ανοίγοντας νέα σελίδα στην ελληνική ιστορία. Ο Ν. 281 της 21^{ης} Ιουνίου/4^{ης} Ιουλίου 1914 που αφορούσε τα συνδικάτα και τα σωματεία, προέβλεπε ότι τα σωματεία ή ταμεία αλληλοβοήθειας έπρεπε να ιδρύονται από άτομα που ασκούσαν τα ίδια ή παρεμφερή επαγγέλματα¹³. Το 1918 έχουμε την ίδρυση της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος. Από το 1914 μέχρι και το 1922 οι Βαλκανικοί πόλεμοι και ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος δημιούργησαν ένα πεδίο, που επέτρεπε τομές στην κοινωνική ασφάλιση.

Με τη ψήφιση του ν.2868/1922 «περί υποχρεωτικής ασφάλισης των εργατών και των ιδιωτικών υπαλλήλων, άρχισαν να ιδρύονται κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου τα κλαδικά ασφαλιστικά ταμεία ως ειδικοί φορείς κοινωνικής ασφάλισης¹⁴. Το διάστημα μεταξύ 1922 και 1933 αποτελεί μια από τις πιο ταραγμένες περιόδους της σύγχρονης ιστορίας και εποχή που προέκυψαν βαρυσήμαντες αλλαγές στο τομέα της κοινωνικής ασφάλισης. Η έλευση των προσφύγων συντείνει σε μια αποφασιστική μεταρρύθμιση του 1929. Τον Οκτώβριο του 1934 ψηφίστηκε ο βασικός νόμος 6298/1932 «περί κοινωνικών ασφαλίσεων», στο άρθρο 50 προβλέπεται η σύσταση του Ταμείου Ασφαλίσεως Εμπόρων (ΤΑΕ) και του Ταμείου Επαγγελματιών και Βιοτεχνών (ΤΕΒΕ), τα οποία θα αρχίσουν να

¹¹ Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (Παπαζήση) 2008, 37-58.

¹² Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (Παπαζήση) 2008, 59-64.

¹³ Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (Παπαζήση) 2008, 64-84.

¹⁴ Νικολοπούλου-Στεφάνου Ηρώ, *Κοινωνικό Κράτος (Ιστορία-Τάσεις-Προοπτικές)*, Αθήνα (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών) 2002, 64.

λειτουργούν μετά το 1940. Το 1935 καθιερώθηκε η υποχρεωτική ασφάλιση όλων των μισθωτών στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η λειτουργία του οποίου άρχισε το 1937. Το 1969 ιδρύθηκε ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), που κάλυψε σχεδόν το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού¹⁵.

Τα ευρωπαϊκά κράτη εξελίσσονται στο μεγαλύτερο μέρος τους το 19^ο και το 20^ο αιώνα κάτω από διαφορετικές πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συγκυρίες. Το κράτος πρόνοιας εμφανίζεται και διευρύνει τη κοινωνική του λειτουργία¹⁶ από το τέλος του 18^{ου} αιώνα μέχρι το Β΄ Παγκόσμιο. Οι αρχές της Γαλλικής Επανάστασης και γενικότερα η περίοδος των επαναστάσεων, ο Νόμος για τη φτώχεια στην Αγγλία το 1834, το σοσιαλιστικό κίνημα των Φαβιανών, ο Βίσμαρκ στη Γερμανία θεσπίζει μια σειρά από νόμους και μέσα στο 1880 το πρώτο οργανωμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Αυτή τη περίοδο έχουμε την αποσπασματική ανάπτυξη συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, υγείας, εκπαίδευσης και εργατικής κατοικίας¹⁷.

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έχουμε τη «χρυσή εποχή» του κράτους πρόνοιας, η οικοδόμηση του στηρίχτηκε στο συνδυασμό του κεϋσιανικού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης και το μοντέλο κοινωνικής πολιτικής του Μπέβεριτζ, το οποίο χαρακτηρίζεται από ευρεία αποδοχή του θεσμικού μοντέλου, ανάπτυξη οργανωμένων συστημάτων και μεθόδων κοινωνικού σχεδιασμού και μεγάλη διεύρυνση στους τομείς των προσωπικών υπηρεσιών, του περιβάλλοντος και του ελεύθερου χρόνου. Παράλληλα κυριαρχεί προβληματισμός για τους τρόπους της κοινωνικής αναπαραγωγής¹⁸.

Το στάδιο της κρίσης εμφανίστηκε από το τέλος της δεκαετίας του '60 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80. Η νεοφιλελεύθερη επίθεση δεν άφησε αλώβητο το κράτος πρόνοιας, προτείνοντας τη συρρίκνωσή του και την ιδιωτικοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών. Την

¹⁵ Νικολοπούλου-Στεφάνου Ηρώ, *Κοινωνικό Κράτος (Ιστορία-Τάσεις-Προοπτικές)*, Αθήνα (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών) 2002, 64.

¹⁶ Edwald Francois, *Ιστορία του Κράτους Πρόνοιας*, μτφρ. Μαρία Κορασίδου, Αθήνα (Gutenberg) 2000, 64-286.

¹⁷ Στασινοπούλου Όλγα, *Κράτος Πρόνοιας (Ιστορική Εξέλιξη-Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις)*, Αθήνα (Gutenberg) 2006, 19-52.

¹⁸ Στασινοπούλου Όλγα, *Κράτος Πρόνοιας (Ιστορική Εξέλιξη-Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις)*, Αθήνα (Gutenberg) 2006, 42-55.

κριτική απέναντι στο κράτος πρόνοιας πλαισιώνουν οι κριτικές από πλευράς μαρξισμού, φεμινισμού και αντιρατσιστικού αγώνα¹⁹.

Το στάδιο του σύγχρονου «προνοιακού πλουραλισμού», παρακολουθεί την αναδιάρθρωση του μηχανισμού του κοινωνικού κράτους και της αναζήτησης νέων σχέσεων στη κάλυψη των αναγκών²⁰.

Η Ελλάδα, αν και γνώρισε από παλιά συγκεκριμένες μορφές κοινωνικής προστασίας, το κοινωνικό κράτος το γνώρισε πολύ αργότερα, μετά το 1974. Οι λόγοι της καθυστερημένης εμφάνισης του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα, σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη δικτατορικών πολιτικών καθεστώτων στη χώρα σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, στο χαμηλό ποσοστό μισθωτών στο σύνολο του πληθυσμού και στην ύπαρξη σημαντικών ποσοστών αποκλεισμένου πληθυσμού εξαιτίας πολιτικών φρονημάτων²¹ κτλ. Το κράτος πρόνοιας συνάδει με τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας και με την ύπαρξη ομοιογενούς κοινωνίας, οι προϋποθέσεις αυτές εμφανίστηκαν αρκετά αργά, με την εμφάνιση της δημοκρατίας το 1974.

Η Ελλάδα παρουσιάζει τα βασικά χαρακτηριστικά του κράτους πρόνοιας των χωρών του Νότου της ΕΕ, δηλαδή ο χαρακτήρας της κοινωνικής πολιτικής είναι αποσπασματικός, ο ρόλος της οικογένειας στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών είναι σημαντικός, υπάρχει ανισότητα στη πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές και άδικη κατανομή των φορολογικών υποχρεώσεων, υπάρχει μεγάλος βαθμός αναποτελεσματικότητας της κοινωνικής πολιτικής. Το σύστημα κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα που αφορούν τον τρόπο οργάνωσής του, το εύρος της κάλυψης που προσφέρει, τη χρηματοδότηση των δαπανών του και την αποτελεσματικότητά του²².

Οι τρεις τύποι του κράτους πρόνοιας, όπως παρουσιάζονται από τον G. Esping-Andersen σύμφωνα με τον τρόπο και την έκταση της απονομής των παροχών, τη σχέση του

¹⁹ Στασινοπούλου Όλγα, *Κράτος Πρόνοιας (Ιστορική Εξέλιξη-Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις)*, Αθήνα (Gutenberg) 2006, 43-58.

²⁰ Στασινοπούλου Όλγα, *Κράτος Πρόνοιας (Ιστορική Εξέλιξη-Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις)*, Αθήνα (Gutenberg) 2006, 135-142.

²¹ Χλέτσος Μιχάλης, «Το κοινωνικό κράτος και το σύστημα κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα» στο *Σύγχρονες προσεγγίσεις της Ελληνικής οικονομίας*, επιμ. Κόλλιας Χρήστος, Ναζάκης Χάρης, Χλέτσος Μιχάλης, Αθήνα (Πατάκη) 2005, 457-479.

²² Χλέτσος Μιχάλης, «Το κοινωνικό κράτος και το σύστημα κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα» στο *Σύγχρονες προσεγγίσεις της Ελληνικής οικονομίας*, επιμ. Κόλλιας Χρήστος, Ναζάκης Χάρης, Χλέτσος Μιχάλης, Αθήνα (Πατάκη) 2005, 462-466.

συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με την αγορά, καθώς και την επίδραση της λειτουργίας του στη κοινωνική διαστρωμάτωση, παρουσιάζουν αρκετές αντιστοιχίες με τα μοντέλα του Titmuss²³, είναι το φιλελεύθερο-αγγλοσαξονικό με χαμηλό επίπεδο παροχών, στο οποίο υπάγονται και οι Η.Π.Α., ο Καναδάς και η Αυστραλία, στη συνέχεια το συντηρητικό-κορπορατιστικό που δεν ασχολείται τόσο με την αποδοτικότητα της αγοράς και την εμπορευματοποίηση και αναπτύσσεται κυρίως στη Κεντρική Ευρώπη, αλλά αποσκοπεί στη διατήρηση των διαφορών των κοινωνικών status και τρίτο το σοσιαλοδημοκρατικό που εντοπίζεται στις Σκανδιναβικές χώρες, το οποίο εγγυάται πλήρη απασχόληση, με τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλειας να γίνεται μέσω της γενικής φορολογίας και της άσκησης κοινωνικής πολιτικής²⁴.

Ο επιστημονικό διάλογος, γύρω από τα πρότυπα του κράτους πρόνοιας ανέδειξε τουλάχιστον και άλλες τρεις κατηγορίες συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, το ιδιόμορφο υπό μετάβαση καθεστώς των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης, το οικογενειοκεντρικό, κομφουκιανό πρότυπο της Ιαπωνίας και των νέων βιομηχανικών χωρών της Ανατολικής Ασίας και επίσης το νοτιοευρωπαϊκό πρότυπο, στο οποίο κατατάσσεται και η Ελλάδα. Το νοτιοευρωπαϊκό πρότυπο παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με το συντηρητικό-κορπορατιστικό ως προς τα δομικά χαρακτηριστικά, αλλά αποκλίνει από αυτό με κριτήρια την αποτελεσματικότητά του και το εύρος της κοινωνικής προστασίας, λόγω της σχετικής υπανάπτυξης του κράτους πρόνοιας, της επιλεκτικής εφαρμογής της νομοθεσίας από την κοινωνική διοίκηση και τη συντεχνιακή λειτουργία των φορέων κοινωνικής προστασίας²⁵.

Ο Μ. Ferrera εντόπισε επτά διακριτικά γνωρίσματα του προτύπου αυτού²⁶, αρχικά τη βαρύνουσα σημασία των εισοδηματικών μεταβιβάσεων και την εσωτερική πόλωση των συστημάτων αναπλήρωσης εισοδήματος, τη μη ισόρροπη κατανομή προστασίας σε όλο το φάσμα των τυπικών κινδύνων, παρουσιάζει την ανάγκη καθολικής κάλυψης των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης, τέταρτον την ισχυρή διαπλοκή δημόσιου και

²³ Κοντιάδης Ξενοφών, *Συνταγματικές εγγυήσεις και θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας*, Αθήνα-Κομοτηνή (Σάκκουλα) 2004, 49-71.

²⁴ Esping-Andersen Gøsta, Gallie Duncan, Hemerijck Anton, Myles John, *Γιατί χρειαζόμαστε ένα Νέο Κοινωνικό Κράτος*, Αθήνα (Διόνικος) 2006, 58-74.

²⁵ Κοντιάδης Ξενοφών, *Συνταγματικές εγγυήσεις και θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας*, Αθήνα-Κομοτηνή (Σάκκουλα) 2004, 49-71.

²⁶ Ferrera Maurizio, <http://users.unimi.it/ferrera/sw/home.php>, (πρόσβαση στις 4/6/2010).

ιδιωτικού τομέα στα πεδία υγείας και πρόνοιας, παράλληλα την απροκάλυπτη πελατειακή συμπεριφορά της κοινωνικής διοίκησης, επίσης τη χαμηλή αποδοτικότητα των κοινωνικών παροχών και τέλος την ανομοιόμορφη κατανομή βαρών στις επιμέρους επαγγελματικές ομάδες, εξαιτίας της πολυδιάσπασης των νομικών καθεστώτων και της εκτεταμένης παραοικονομίας.

Σήμερα όλα τα ασφαλιστικά συστήματα της Ευρώπης, βρίσκονται αντιμέτωπα με τις αντοχές τους, ύστερα από τη τελευταία οικονομική χρηματοπιστωτική κρίση και τις αυξανόμενες ανάγκες ενός γηρασμένου πληθυσμού, υψηλής ανεργίας και περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης. Πολύ περισσότερο αντιμέτωπη με τις λάθος επιλογές της έρχεται η Ελληνική κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα, η οποία κάτω από την ασφυκτική επιτήρηση του ΔΝΤ και της ΕΚΤ, η κοινωνική ασφάλιση αντιμετωπίζεται ως δημοσιονομική και όχι ως κοινωνικό-πολιτική συνιστώσα του οικονομικού σχηματισμού στην Ελλάδα. Η αντιμετώπιση αυτή (ν.3863/2010)²⁷ αντιστρέφει τις κοινωνικό-πολιτικές προοπτικές ανάπτυξης της, στις ανάγκες της δημοσιονομικής πειθαρχίας που αντικειμενικά μεταμορφώνουν το περιεχόμενο της και αποδυναμώνουν την κοινωνική της δυναμική και αποτελεσματικότητα.

1.2 Οι εξελίξεις τα τελευταία είκοσι χρόνια στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα

Πριν περάσει ένας αιώνας από την πλήρη θεσμική καθιέρωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, εμφανίζονται έντονα τα σημεία επαναπροσδιορισμού της και διμερούς διευθέτησης της (ανάμεσα στους ασφαλισμένους και τους εργοδότες), χωρίς την εγγύηση του κράτους. Τα τελευταία είκοσι χρόνια η ελληνική πολιτεία, με μια σειρά από μεταρρυθμιστικούς νόμους, όπως ενδεικτικά οι ακόλουθοι²⁸ ν.1902/1990, ν.2084/1992, ν.2676/1999, ν.3029/2002, ν.3232/2004, ν.3371/2005, ν.3518/2006, ν.3655/2008 και πρόσφατα ν.3863/2010 εξέφρασε την αγωνιώδη θέληση της να αναμορφώσει και να εξυγιάνει το ασφαλιστικό σύστημα, χωρίς να έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

²⁷ Εθνικό Τυπογραφείο, ο νόμος 3863 (ΦΕΚ Α 115 15.7.2010) μπορούν να αναρτηθεί και να διαβαστεί από την ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου <http://www.et.gr>, (πρόσβαση στις 20/7/2010).

²⁸ Εθνικό Τυπογραφείο, οι νόμοι μπορούν να αναρτηθούν και να διαβαστούν από την ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου <http://www.et.gr>, (πρόσβαση στις 16/7/2010).

Ο ν.2084/1992 (που αποτελεί ενιαία παρέμβαση με τους ν.1976/1991 και ν.1902/1990) αντιμετωπίζει το πρόβλημα της πολυδιάσπασης των ασφαλιστικών φορέων με κοινωνικό-ασφαλιστικά κριτήρια²⁹, δεν αποδίδει βαρύτητα στον αριθμό των υφιστάμενων ασφαλιστικών φορέων, αλλά και στις αποκλίνουσες ρυθμίσεις των επί μέρους καταστατικών των φορέων, δηλαδή επιδιώκει να αναπροσαρμόσει το είδος και την έκταση των ασφαλιστικών (κυρίως συνταξιοδοτικών) παροχών, με στόχο την ενιαιοποίησή τους, ασχέτως ασφαλιστικού φορέα. Αυτό που είναι το πιο σημαντικό, είναι ότι ο νόμος στοχεύει στη δημιουργία μιας νέας πληθυσμιακής ομάδας ασφαλισμένων, των νέων ασφαλισμένων από την 01.01.1993, δημιουργώντας ένα ρήγμα σε σχέση με το φ παλαιο φ ασφαλισμένους, δηλαδή τους ασφαλισμένους μέχρι 31.12.1992.

Με τον ν.2676/1999³⁰ προχωράμε δυναμικά σε συγχωνεύσεις και καταργήσεις ασφαλιστικών οργανισμών, όπως η σύσταση του ΟΑΕΕ (που περιλαμβάνει το ΤΕΒΕ το ΤΑΕ και το ΤΣΑ), η σύσταση του ΤΕΑΔΥ, στις συγχωνεύσεις κλάδων σύνταξης, σε μέτρα για την αξιοποίηση της περιουσίας των Ταμείων, σημαντικός νέος ελεγκτικός μηχανισμός που συστήνεται στη Γ.Γ.Κ.Α., είναι η Υπηρεσία Ελέγχου Δαπανών Υγείας Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Υ.Π.Ε.Δ.Υ.Φ.Κ.Α), έργο της υπηρεσίας αυτής θα είναι η εποπτεία και ο συντονισμός των ενεργειών για τον έλεγχο των δαπανών του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης, όλων των ασφαλιστικών φορέων και κλάδων ασθένειας, ο έλεγχος όλων των υπηρεσιών υγείας που παρέχονται προς τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους, κ.α..

Στη συνέχεια με το μεταρρυθμιστικό ν.3029/2002³¹, προσδιόρισε τα όρια του με το τίτλο Μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Οριοθέτησε ενιαίους κανόνες συνταξιοδότησης, πριμοδότησε με πλασματικό χρόνο για κάθε παιδί και τους δύο γονείς, έγινε η σύσταση του Ε.Τ.Ε.Α.Μ. (Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών),

²⁹ Ρωμανιάς Γεώργιος, «Οι τελευταίες μεταρρυθμίσεις του ελληνικού συστήματος ευημερίας και συντάξεων: κριτικές παρατηρήσεις» στο *Ελληνικό Σύστημα Ασφαλιστικής Προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου*, επιμ. Αμίτης Γαβριήλ, Αναγνώστου-Δεδούλη Άρτεμις, Κατρούγκαλος Γεώργιος, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2010, 67-73.

³⁰ Για το νόμο 2676/1999, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων <http://www.ggka.gr>, (πρόσβαση στις 20/3/2010).

³¹ Για το νόμο 3029/2002, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων <http://www.ggka.gr>, (πρόσβαση στις 17/5/2010).

θέσπισε την Εθνική Αναλογιστική Αρχή ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή, καθορίζοντας τη λειτουργία της και τις σπουδαίες αρμοδιότητες που αναλαμβάνει για την εκπλήρωση του έργου της, που είναι η εκτέλεση αναλογιστικών μελετών για τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και προχώρησε στη θέσπιση προαιρετικά των Επαγγελματικών Ταμείων, γεγονός που αποτελεί τομή στο ασφαλιστικό σύστημα μια και συνδέονται με την ανάπτυξη του κεφαλαιοποιητικού συστήματος.

Ο προτελευταίος μεταρρυθμιστικός νόμος ο 3655/2008 προσδιορίστηκε ως Διοικητική και Οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις. Αποτελείται από τα περισσότερα άρθρα που είχε ποτέ μεταρρυθμιστικός νόμος, συνολικά 154 άρθρα³². Χωρίζεται σε δύο μέρη, στο πρώτο μέρος παρουσιάζει τη διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση (άρθρα 1 έως 139) και παρουσιάζεται σε 13 κεφάλαια, στο δεύτερο μέρος παρουσιάζει ασφαλιστικές διατάξεις (άρθρα 140 έως 154), οι οποίες αναφέρονται σε 3 κεφάλαια. Τα υφιστάμενα 133 Ταμεία ενοποιούνται σε 13 (υπέρ) Ταμεία, δημιουργείται μια κοινή στέγη³³ και «ενιαία διοίκηση» κάτω από την οποία οι επί μέρους Τομείς θα εξακολουθούν να λειτουργούν ως ανεξάρτητα τμήματα με βάση τα ισχύοντα σήμερα καταστατικά παροχών που παραμένουν αναλλοίωτα, σε αντίθεση με μια ουσιαστική επιδίωξη που θα ήταν αυτή της ενιαιοποίησης των εισφορών, παροχών και προϋποθέσεων πρόσβασης στις παροχές για όλα τα ενοποιημένα Ταμεία.

Παρόλο, που κάθε φορά οι νέες μεταρρυθμιστικές διατάξεις, εμφανίζουν γενικό και καθολικό χαρακτήρα, στη πραγματικότητα είναι αποσπασματικές και μεμονωμένες. Αυτό αποδεικνύεται περίτρανα, από το γεγονός ότι μέχρι σήμερα δεν εξασφαλίστηκε η μακροχρόνια βιωσιμότητα του ασφαλιστικού μας συστήματος. Τα μέτρα και οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά στο να καταρρίψουν μια σειρά από εμπόδια.

³² Για το νόμο 3655/2008, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων <http://www.ggka.gr>, (πρόσβαση στις 24/4/2010).

³³ Ρωμανιάς Γεώργιος, «Οι τελευταίες μεταρρυθμίσεις του ελληνικού συστήματος ευημερίας και συντάξεων: κριτικές παρατηρήσεις» στο *Ελληνικό Σύστημα Ασφαλιστικής Προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου*, επιμ. Αμίτσης Γαβριήλ, Αναγνώστου-Δεδούλη Άρτεμις, Κατρούγκαλος Γεώργιος, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2010, 72-73.

Στο μέρος που αφορά τη διοικητική μεταρρύθμιση, ο πελατειακός χαρακτήρας των κομμάτων που εναλλάσσονται την εξουσία, οι απαρχαιωμένες δομές και η έλλειψη σύγχρονης τεχνολογικής διακυβέρνησης, καθώς και η μη επαρκή εκπαίδευση, επιμόρφωση και αξιολόγηση των στελεχών της δημόσιας διοίκησης αποτυγχάνουν κάθε προσπάθεια για διοικητική μεταρρύθμιση.

Όσον αφορά την οργανωτική πλευρά³⁴ οι πληθώρα νόμων, που πολλές φορές αντικρούουν ο ένας τον άλλο, η έλλειψη εκτίμησης του κόστους – οφέλους των παρεμβάσεων, η απουσία μηχανογραφικής υποστήριξης των ασφαλιστικών ταμείων ή πολλές φορές η αποσπασματική μηχανογράφηση υπηρεσιών, καθώς και η στελέχωση υπηρεσιών με άτομα που δεν έχουν τα απαραίτητα προσόντα, ακυρώνει κάθε δυνατότητα καλής λειτουργίας και αναμόρφωσης του ασφαλιστικού μας συστήματος.

Με μια σειρά από νόμους, οι ελληνικές κυβερνήσεις τα τελευταία είκοσι χρόνια, προσπάθησαν έχοντας καλές προθέσεις, να δώσουν μια ώθηση και να εξορθολογήσουν το υπάρχον σύστημα τα τελευταία χρόνια. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων, έρχονταν αντιμέτωπα με νέα δεδομένα και μεγαλύτερα κοινωνικά και οικονομικά ελλείμματα, τα οποία δεν είχαν προβλεφθεί ή προκαλούνταν από τις οικονομικές στρεβλώσεις κυρίως σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

1.3 Οι στόχοι και το περιεχόμενο των κοινωνικοασφαλιστικών παρεμβάσεων

Οι στόχοι της κάθε κοινωνικοασφαλιστικής παρέμβασης, εννοώντας πρώτα και κύρια των μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, είχαν σχεδόν πάντοτε αποσπασματικό χαρακτήρα³⁵, με αποτέλεσμα να μην εξασφαλιστεί ένα δίκαιο και βιώσιμο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς και να μην διασφαλιστούν τα δικαιώματα των ασφαλισμένων.

Οι παρεμβάσεις αυτές (κυρίως τα τελευταία είκοσι χρόνια), άλλοτε είχαν θεσμικό χαρακτήρα, άλλοτε αναφέρονταν σε στοχευμένες ασφαλιστικές παρεμβάσεις, άλλοτε

³⁴ Βλέπε σχετικά ΟΚΕ, Γνώμη 149/2008, Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, Αθήνα (18/3/2008), 34-39.

³⁵ Βλέπε σχετικά στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, λεπτομερείς αναφορές για κάθε ασφαλιστική μεταρρύθμιση, <http://www.ggka.gr>, (πρόσβαση στις 20/7/2010).

ασχολούνταν με τη διοικητική αναδιάρθρωση, ή όλα αυτά μαζί αποτελούσαν κύριους άξονες μιας κοινωνικοασφαλιστικής παρέμβασης.

Οι στόχοι των παρεμβάσεων, προσδιορίζονταν από τις αδυναμίες του ίδιου του συστήματος κοινωνική ασφάλισης, όπως ο πολυκερματισμός του συστήματος, η συνεχής αύξηση των δαπανών του Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης σε αντίθεση με τη πορεία των εσόδων τους, οι συνεχόμενες αρνητικές δημογραφικές εξελίξεις, η ανεργία, η ραγδαία επιδείνωση στην αριθμητική σχέση εργαζομένων-συνταξιούχων, η εκτεταμένη εισφοροαποφυγή, ο ανεπαρκής έλεγχος μέσα από τη διασταύρωση των στοιχείων κ.α..

Παρόλο που οι στόχοι των παρεμβάσεων είχαν ένα γενικό χαρακτήρα, που εκφράζονταν με τον ίδιο τρόπο τα τελευταία είκοσι χρόνια, μέσω των «αναμορφώσεων του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος», το περιεχόμενο τους έρχονταν κάθε φορά επιπρόσθετα να επικαλύψει, όσα οι προηγούμενες παρεμβάσεις³⁶ δεν κατάφεραν να εξασφαλίσουν με το πέρασμα των χρόνων, για το ελληνικό στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Οι αναδιαρθρώσεις των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης διαμέσου των κάθε φορά ενοποιήσεων ή συγχωνεύσεων, οι οργανωτικές ρυθμίσεις με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των εργοδοτών, των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων, το όρια ηλικίας και τα κίνητρα για παραμονή στην εργασία, ο διαχωρισμός παλαιών και νέων ασφαλισμένων, η δημιουργία λογαριασμών για την συγκρότηση αποθεματικών κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, η αξιοποίηση της περιουσίας, κ.α., είχαν κύριο μέλημα τους, να μειώσουν τα ελλείμματα τόσο τα χρηματικά όσο και τα διοικητικά, στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης.

Όσο οι στόχοι και το περιεχόμενο των κοινωνικοασφαλιστικών παρεμβάσεων, παραμένουν εξαγγελίες αποτυπωμένες σε νόμους και εγκυκλίους, χωρίς εναρμόνιση τους με τις πραγματικές απαιτήσεις των καιρών και χωρίς την ουσιαστική μεταρρύθμιση των κοινωνικοασφαλιστικών δομών, θα αποτελούν κενό γράμμα για την υλοποίησή τους.

Δεν φτάνει μόνο να αντιλαμβάνεται τα προβλήματα και να βρίσκει λύσεις για αυτά, με βάση τις οικονομικές και πολιτικές θέσεις που ασπάζεται η εκάστοτε πολιτική ηγεσία, για

³⁶ Μητρόπουλος Αλέξης, *Ασφαλιστικό ώρα μηδέν*, Αθήνα (Λιβάνη) 2010, 13-50.

την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων. Η ανάγκη και η στήριξη ενός μακροχρόνιου οράματος για το «κοινωνικό κράτος» ή μη που θέλει η πολιτική εξουσία και η κοινωνία να υλοποιήσουν μαζί, προϋποθέτει τη συνεχή και τη απρόσκοπτη λειτουργία των θεσμών, δίχως την αποσπασματική και περιορισμένη κάθε φορά αντιμετώπισή τους. Η συνέχιση και η κάθε φορά βελτιούμενη και επικαιροποιημένη λειτουργία της κοινωνικής πολιτικής στο τομέα της κοινωνικής ασφάλισης δεν αποτελεί σήμερα ένα πολιτικό και οικονομικό στοίχημα, αλλά ένα ζητούμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Σ.Α.Υ. ΚΑΙ Τ.Ν. ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

2.1 Η λειτουργία των Ταμείων Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Σ.Α.Υ. και Τ.Ν.

Το Ταμείο Τ.Σ.Α.Υ. λειτούργησε αρχικά σαν ταμείο ασφάλισης των ιατρών το 1925, το Ταμείο Νομικών συστήθηκε με το Ν.4448/1929, ενώ το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. ιδρύθηκε το 1934³⁷. Το κάθε Ταμείο ξεχωριστά προσπάθησε να εξασφαλίσει τα συμφέροντα των αντίστοιχων επαγγελματικών κλάδων και να παρέχει μια σειρά από παροχές στους ασφαλισμένους του.

Το Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων συστήθηκε το 1934 (ν.6276/34 ΦΕΚ 448/Α/34 και ν.5655/32, ΦΕΚ 310/Α/08-09-1932). Ο βασικός νόμος υπήρξε ν.2326/40 (ΦΕΚ Α, 145/50), η πιο πάνω νομοθεσία συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το ν.915/79 (ΦΕΚ 103/Α/08-05-79), καθώς και με το ν.3518/06 (ΦΕΚ 272/Α/21-12-06). Από 01-01-2007 στο Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. λειτουργούν πέντε κλάδοι, σε αυτούς ανήκει ο κλάδος κύριας σύνταξης που περιλαμβάνει και τη Ειδική Προσαύξηση. Ο Ειδικός Λογαριασμός Πρόσθετων Παροχών (Ε.Λ.Π.Π.) που είχε συσταθεί με το αρ. 33 του ν. 915/78 καταργήθηκε από 01-01-2007 και αντικαταστάθηκε από την Ειδική προσαύξηση σύμφωνα με το αρ. 2 του ν.3518/06³⁸.

Το Ε.Λ.Π.Π. καταργείται και η πρόσθετη σύνταξη του Λογαριασμού αντικαθίσταται από την Εδική Προσαύξηση, βαρύνοντας τον κλάδο κύριας σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., ενώ η καταβολή των παροχών εφάπαξ του καταργούμενου κλάδου βαρύνει το κλάδο εφάπαξ³⁹. Το Ταμείο λειτουργούσε διοικητικά με ενδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, που κάλυπτε σχεδόν όλες τις κατηγορίες των ασφαλισμένων σε αυτό.

Το Ταμείο Συντάξεως και Αυτασφάλισης Υγειονομικών (Τ.Σ.Α.Υ.) λειτούργησε το 1925 και αργότερα με το ν.5333/32 (ΦΕΚ 91/Α/08-03-32) σαν Ταμείο Ασφάλισης όλων των Υγειονομικών. Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις που ακολούθησαν ήταν ο Κώδικας Νόμου 5945/1934, το Νομοθετικό Διάταγμα 3348/05-09-1955, το Κανονιστικό Διάταγμα 10/16-05-1958, ο ν.982/20-10-1979, το Προεδρικό Διάταγμα 262/07-06-1988 και ο

³⁷ Σημειώσεις της Διεύθυνσης Κύριας Ασφάλισης Αυτοαπασχολούμενων της Γ.Γ.Κ.Α, Αθήνα (Ιούνιος 2010).

³⁸ Σημειώσεις της Διεύθυνσης Κύριας Ασφάλισης Αυτοαπασχολούμενων της Γ.Γ.Κ.Α, Αθήνα (Ιούνιος 2010).

³⁹ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008.

ν.2084/1992⁴⁰. Στο Ταμείο λειτουργούσαν τρεις κλάδοι, σύνταξης, ασθένειας και πρόνοιας και υπάγονται οι ιατροί, οδοντίατροι, φαρμακοποιοί και κτηνίατροι, καθώς και οι μη ασκούντες το υγειονομικό επάγγελμα πτυχιούχοι υγειονομικοί που απασχολούνται με οποιαδήποτε ιδιότητα, με αμοιβή σε ιατρικές, φαρμακευτικές και χημικές επιχειρήσεις και νομικά πρόσωπα, ενώ προαιρετικά στην ασφάλιση υπάγονταν οι υγειονομικοί αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας⁴¹. Η διοίκηση του Ταμείου απαρτιζόταν από ενδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Το Ταμείο Νομικών συστήθηκε με το ν.4448/1929, είναι Ν.Π.Δ.Δ. και φορέας κύριας ασφάλισης, με το Ν.Δ. 4114/1960 «Κώδιξ περί Ταμείου Νομικών» (ΦΕΚ 164/Α/10-10-1960) ρυθμίζονται οι αρμοδιότητες και οι λειτουργίες του ασφαλιστικού φορέα⁴². Οι ασφαλισμένοι του Ταμείου διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες, τους άμισθους (Α΄ τάξης) δικηγόρους, συμβολαιογράφους, υποθηκοφύλακες και μεταγραφοφύλακες, δικαστικούς επιμελητές και δικολάβους, καθώς και τους ασκούμενους δικηγόρους (αρ. 14 ν.1090/80) και ασκούμενους δικαστικούς επιμελητές (αρ. 18, παρ.5, ν.3232/04), όλους τους έμμισθους (Α΄ και Β΄ τάξης), καθώς επίσης και το υ υπαλλήλο υ το υ Ταμείο υ Νο μκών και το υ ΤΥΔΕ (Ταμείο Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών)⁴³. Το Ταμείο διοικείτο από δεκαπενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι τα τρία αυτά Ταμεία, ασφάλιζαν διαφορετικές κατηγορίες ανεξάρτητων αυτοαπασχολούμενων καθώς και μισθωτών επαγγελματιών, έχοντας διαφορετικούς κλάδους ασφάλισης, διαφορετικά καταστατικά λειτουργίας και διαφορετικές ανάγκες ασφάλισης και συνταξιοδότησης, καθώς και διοίκησης των Ταμείων.

⁴⁰ Παναγοπούλου Β., Χαρός Απ., Πετράκη Μ., Βαλαβάνης Μ., αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ. από ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2006.

⁴¹ Σημειώσεις της Διεύθυνσης Κύριας Ασφάλισης Αυτοαπασχολούμενων της Γ.Γ.Κ.Α, Αθήνα (Ιούνιος 2010).

⁴² Μαργιός Β., Μαργιού Μ., αναλογιστική μελέτη για το Ταμείο Νομικών από Prudential Co. Ltd, Αθήνα 2007.

⁴³ Σημειώσεις της Διεύθυνσης Κύριας Ασφάλισης Αυτοαπασχολούμενων της Γ.Γ.Κ.Α (Ιούνιος 2010).

2.2 Το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και η αποτίμηση της αναλογιστικής του μελέτης πριν την ενοποίηση

Η αναλογιστική μελέτη του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών αφορά στη διεύρυνση βιωσιμότητας μέσω της αναλογιστικής αποτίμησης των οικονομικών, δημογραφικών, και στατιστικών στοιχείων, με ημερομηνία αναφοράς των υποχρεώσεων και των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου την 31-12-2006 για τους κλάδους κύριας σύνταξης (και ειδικής προσαύξεσης), επικουρικής ασφάλισης και εφάπαξ παροχών, ύστερα από σχετικό αίτημα του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.⁴⁴.

Η επιτυχία ενός ασφαλιστικού συστήματος κρίνεται αποκλειστικά από τη δυνατότητα να αντεπεξέρχεται στις υποχρεώσεις, όχι μόνο να μπορεί να αντεπεξέρχεται στις άμεσες δαπάνες των παροχών, αλλά να έχει και τη δυνατότητα να καλύψει και τις δαπάνες των μελλοντικών παροχών.

Το διανεμητικό σύστημα που χρησιμοποιείται στη χρηματοδότηση του μεγαλύτερου τμήματος των παροχών κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, στηρίζεται στη βασική αρχή, ότι από τις εισφορές της παρούσας γενιάς εργαζομένων χρηματοδοτούνται οι παροχές της παρούσας γενιάς των συνταξιούχων. Στη πράξη, διάφοροι παράγοντες μπορούν να διαταράξουν σημαντικά το λόγο του αριθμού των ενεργών προς τους συνταξιούχους, επηρεάζοντας σημαντικά την οικονομική ισορροπία του συστήματος⁴⁵.

Η αναλογιστική μελέτη χρησιμοποιεί μια σειρά από μεθόδους, για να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής κατάστασης του φορέα και περιλαμβάνει δύο τμήματα την αναλογιστική αποτίμηση και την προβολή των χρηματοροών. Η αναλογιστική αποτίμηση στοχεύει στο να αποτιμήσει τις μακροπρόθεσμες οικονομικές υποχρεώσεις και τα έσοδα του ασφαλιστικού οργανισμού, ελέγχοντας τη μακροπρόθεσμη πορεία του Ταμείου. Όταν η αναλογιστική παρούσα αξία των υποχρεώσεων υπερβαίνει αυτή των εσόδων, τότε ο φορέας παρουσιάζει αναλογιστικό έλλειμμα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί στο μέλλον να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, χωρίς αλλαγή στο επίπεδο των εισφορών-παροχών.

⁴⁴ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 3-4.

⁴⁵ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 4-5.

Αντίθετα, όταν η αναλογιστική παρούσα αξία των εσόδων είναι υψηλότερη από αυτή των παροχών, ο φορέας παρουσιάζει αναλογιστικό πλεόνασμα και δύναται να μειώσει τις εισφορές ή να αυξήσει τις παροχές ή και τα δύο. Τα αποτελέσματα μιας αναλογιστικής αποτίμησης παρουσιάζονται συνήθως με τη μορφή ισοζυγίου. Η προβολή των χρηματοροών έχει σαν κύριο στόχο της να εξετάσει την εξέλιξη της ταμειακής κατάστασης του φορέα για ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα. Στη πράξη, τα έσοδα και τα έξοδα προβάλλονται για μια σειρά ετών στο μέλλον, με βάσει λογικές παραδοχές για τους δημογραφικούς και οικονομικούς παράγοντες, τη διερεύνηση πιθανών ταμειακών ελλειμμάτων στο μέλλον και τον εντοπισμό της χρονικής στιγμής της δημιουργίας τους⁴⁶.

Η γνώση της μελλοντικής εξέλιξης των εσόδων και εξόδων του φορέα, επιτρέπει το σωστό προγραμματισμό και την επιλογή της καλύτερης δυνατής επενδυτικής πολιτικής. Η αναλογιστική μελέτη πρέπει να επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα και ειδικότερα κάθε φορά που μεταβάλλεται η οικονομική κατάσταση του Ταμείου, τόσο στο καθεστώς εισφορών – παροχών, όσο και κατά τη συγχώνευση των φορέων, καθώς και κατά τη μεταβολή των κοινωνικών πόρων. Η προσαρμογή στα συμπεράσματα της μελέτης, αποτελεί ουσιαστικά το μοναδικό δρόμο προς την εξασφάλιση των παροχών και τη συνέχιση της λειτουργίας του ταμείου χωρίς προβλήματα⁴⁷.

Η μελέτη συντάχθηκε με τις βασικές καταστατικές διατάξεις που ίσχυαν για το Ταμείο μέχρι την 31-12-2006 και μετά την έκδοση του ν.3518/2006. Το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. ύστερα από νομοθετική ρύθμιση από 01-01-2007 λειτουργεί με τους εξής κλάδους, κύριας σύνταξης, επικουρικής ασφάλισης, υγείας τεχνικών (Κ.Υ.Τ.), εφάπαξ παροχών και ειδικών παροχών. Με τη κατάργηση του ΕΛΠΠ και τη δημιουργία της Ειδικής Προσαύξεσης για την πρόσθετη σύνταξη βαρύνεται ο κλάδος κύριας σύνταξης, ενώ η καταβολή των παροχών εφάπαξ του καταργούμενου κλάδου βαρύνουν το κλάδο εφάπαξ παροχών. Προσδιορίζονται επακριβώς ποιοι ασφαλισμένοι υπάγονται υποχρεωτικά και ποιοι προαιρετικά στην Ειδική Προσαύξηση⁴⁸.

⁴⁶ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 8-10.

⁴⁷ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 10.

⁴⁸ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 11.

Οι πόροι του κλάδου κύριας σύνταξης, είναι οι εισφορές του κλάδου κύριας σύνταξης και της ειδικής προσαύξησης. Οι εισφορές του κλάδου κύριας σύνταξης προέρχονται από τις εισφορές των ασφαλισμένων, των εργοδοτών και του κράτους. Για τους ασφαλισμένους μέχρι 31-12-1992, το ποσοστό της μηνιαίας εισφοράς των ελεύθερων επαγγελματιών ορίζεται σε ποσοστό 20% επί του ποσού των ασφαλιστικών κατηγοριών και βαρύνει εξ ολοκλήρου τους ίδιους. Το συνολικό ποσοστό εισφοράς των μισθωτών ορίζεται σε ποσοστό 20% επί των κατά μήνα καταβαλλόμενων αποδοχών και δεν μπορεί να υπερβαίνει το τριπλάσιο του ποσού της πρώτης ασφαλιστικής κατηγορίας σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.2084/92 και του Π.Δ. 124/93 το οποίο αναπροσαρμόζεται και κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος των ασφαλισμένων και κατά 13,33% σε βάρος των εργοδοτών.

Για τους ασφαλισμένους από 01-01-1993 το ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών, ορίζεται σε ποσοστό 30% επί του ποσού της πρώτης ασφαλιστικής κατηγορίας, προσδιορίζεται από τις παραπάνω νομοθετικές διατάξεις, αναπροσαρμόζεται και βαρύνει κατά 20% τους ίδιους και κατά 10% το κράτος. Το συνολικό ποσοστό εισφοράς των μισθωτών ορίζεται σε ποσοστό 20% επί των κατά μήνα καταβαλλόμενων αποδοχών και δεν μπορεί να υπερβαίνει το οκταπλάσιο ποσό της πρώτης ασφαλιστικής κατηγορίας, όπως προσδιορίζεται από τις νομοθετικές διατάξεις, το οποίο αναπροσαρμόζεται και βαρύνει κατά 6,67% τους ασφαλισμένους και 13,33% τους εργοδότες. Το ποσοστό εισφοράς του κράτους υπολογίζεται στο 10% επί των καταβαλλόμενων αποδοχών, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο ποσό της πρώτης ασφαλιστικής κλάσης, σύμφωνα με το ν.2084/92 και το Π.Δ. 124/93⁴⁹. Οι μειωμένες εισφορές βαρύνουν τους μισθωτούς και τους αυτοαπασχολούμενους ασφαλισμένους ανεξάρτητα από το χρόνο υπαγωγής τους στο φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή το Δημόσιο και ορίζονται για την πρώτη πενταετία ίσες με 50% των προαναφερμένων, αρκεί ο ασφαλισμένος να μην υπερβαίνει τα 3 5 έτη. Οι εισφορές για την Ειδική Προσαύξηση των ελεύθερων επαγγελματιών και των μισθωτών ισούται για μια πενταετία από 01-01-2007 σε 12% επί του ποσού της πρώτης ασφαλιστικής κλάσης κατηγορίας, όπως προσδιορίζεται από τις νομοθετικές διατάξεις και μετά τη λήξη της περιόδου, ύστερα από αναλογιστική μελέτη αναπροσαρμόζεται σταδιακά ως το 20%.

⁴⁹ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 12.

Για τους ασφαλισμένους από 10-10-1993 οι καταβαλλόμενες εισφορές στην Ειδική Προσαύξηση ορίζονται την πρώτη πενταετία στο 70% των προαναφερομένων. Οι λοιποί πόροι είναι το μεταφερόμενο αποθεματικό του καταργούμενου ΕΛΠΠ και το σύνολο των μέχρι τη δημοσίευση του ν.3518/2006 προβλεπόμενων πόρων του κλάδου κύριας σύνταξης και του ΕΛΠΠ, εκτός του εδαφίου γ' της παρ. 1 του αρ. 34 του ν.915/79⁵⁰.

Ο καθορισμός του ποσού της κύριας σύνταξης για τους παλιούς ασφαλισμένους υπολογίζεται από τη μαθηματική σχέση

$$S=B \times \frac{T}{35}, \text{ όπου } S \text{ είναι το ύψος της μηνιαίας κύριας σύνταξης,}$$

$B=816\text{€}$, το T είναι τα συνολικά έτη ασφάλισης και μέχρι τα 45 χρόνια

Το ποσό της Ειδικής Προσαύξησης υπολογίζεται από τη μαθηματική σχέση

$\Sigma=1,33 \times P \times \frac{40-\Delta}{40}$, όπου Σ το ύψος της ειδικής προσαύξησης, P το ύψος του ποσού της κύριας ασφάλισης παλαιού ασφαλισμένου και Δ ο διανυθείς χρόνος ασφάλισης σε άλλο φορέα ή το Δημόσιο⁵¹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Κύρια Σύνταξη (Παλαιοί και Νέοι Ασφαλισμένοι), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε

Απασχόληση	Παλαιοί Ασφαλισμένοι	Νέοι Ασφαλισμένοι
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	33706	29387
Μισθωτοί ΝΠΙΔ	10379	9386
Μισθωτοί Δημοσίου	12415	5800
Σύνολο	56500	44573

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008.

Στη συνέχεια αφαιρέθηκαν όσοι ασφαλισμένοι είχαν ηλικία μικρότερη των 23 και όσοι ασφαλισμένοι δεν είχαν καταχώριση στην ηλικία, καθώς και όσοι είχαν εισαγωγική ηλικία

⁵⁰ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 13.

⁵¹ Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008, 13.

μικρότερη των 23 ή μεγαλύτερη των 60 και από τους μισθωτούς όσοι είχαν μισθό μικρότερο των 100€ ή μεγαλύτερο των 50.000€ ή δεν είχαν καταχώριση στο μισθό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Κύρια Σύνταξη (Με όριο ηλικιών κατάταξης και μισθών), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Απασχόληση	Κατηγορία Ασφαλισμένου	Πλήθος	Μέση Ηλικία	Μέση Προϋπηρεσία
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	Παλαιοί	28.383	51,1	22,83
Μισθωτοί ΝΠΙΔ	Παλαιοί	8.637	47,91	20,64
Μισθωτοί Δημοσίου	Παλαιοί	2.937	49,65	22,23
Σύνολο Παλαιών		39.957	50,30	22,31
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	Νέοι	28.897	33,06	5,66
Μισθωτοί ΝΠΙΔ	Νέοι	8.412	33,93	6,96
Μισθωτοί Δημοσίου	Νέοι	2.517	35,93	9,17
Σύνολο Νέων		39.826	33,43	6,16
Σύνολο		79.783	41,87	14,25

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008.

Αντίστοιχα για την Ειδική Προσαύξηση είχαμε:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Ειδική Προσαύξηση (Παλαιοί και Νέοι Ασφαλισμένοι), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Απασχόληση	Παλαιοί Ασφαλισμένοι	Νέοι Ασφαλισμένοι
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	27782	9775
Μισθωτοί ΝΠΙΔ	8581	3243
Μισθωτοί Δημοσίου	5616	2809
Σύνολο	41979	15827

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008.

Στη συνέχεια αφαιρέθηκαν όσοι ασφαλισμένοι είχαν ηλικία 23 ετών και όσοι ασφαλισμένοι δεν είχαν καταχώρηση στην ηλικία, καθώς και όσοι είχαν εισαγωγική ηλικία μικρότερη των 23 ετών ή μεγαλύτερη των 60 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Κύρια σύνταξη (Με όριο ηλικιών κατάταξης και μισθών), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Απασχόληση	Κατηγορία Ασφαλισμένου	Πλήθος	Μέση Ηλικία	Μέση Προϋπηρεσία
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	Παλαιοί	25.575	50,22	21,82
Μισθωτοί ΝΠΔ	Παλαιοί	8.066	47,22	20,01
Μισθωτοί Δημοσίου	Παλαιοί	5.254	49,24	21,61
Σύνολο Παλαιών		38.895	49,47	21,42
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	Νέοι	9.729	35,11	0,87
Μισθωτοί ΝΠΔ	Νέοι	3.241	35,92	0,85
Μισθωτοί Δημοσίου	Νέοι	2.808	37,48	0,88
Σύνολο Νέων		15.778	35,70	0,87
Σύνολο		54.673	45,49	15,49

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Κύρια Σύνταξη & Ειδική Προσαύξηση Αναλογιστικό Ισοζύγιο
31-12-2007, (Ενεργητικό), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.**

Ενεργητικό	
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για τους ήδη ασφαλισμένους	5.277.846.485
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για μελλοντικούς ασφαλισμένους	10.418.499.598
Συνολική Παρούσα αξία για Κοινωνικούς Πόρους και Λοιπά Έσοδα	2.489.757.900
Περιουσία Ταμείου – αποτίμηση την 31-12-2007	2.825.100.000
Αναλογιστικό Έλλειμμα	11.744.377.096
Σύνολο Ενεργητικού	32.755.581.097

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008, παρουσία επιλεγμένων στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Κύρια σύνταξη & Ειδική προσαύξηση Αναλογιστικό Ισοζύγιο
31-12-2007, (Παθητικό), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.**

Παθητικό	
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για τους ήδη ασφαλισμένους	15.758.476.423
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για μελλοντικούς ασφαλισμένους	12.912.405.439
Συνολική Παρούσα Αξία Παροχών για τους ήδη Συνταξιούχους	2.991.777.595
Συνολική Παρούσα Αξία Εξόδων κ' Διοικητικών Δαπανών	463.301.374
Συνολική Παρούσα Αξία της εισφοράς 6% του άρθρου 35 – ν.2084/92	629.620.247
Σύνολο Παθητικού	32.755.581.097

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008, παρουσία επιλεγμένων στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 Κύρια Σύνταξη & Ειδική Προσαύξηση (Με αναγωγή στο σύνολο των ασφαλισμένων) Αναλογιστικό Ισοζύγιο 31-12-2007, (Ενεργητικό), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Ενεργητικό	
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για τους ήδη ασφαλισμένους	6.858.350.504
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για μελλοντικούς ασφαλισμένους	10.418.499.598
Συνολική Παρούσα αξία για Κοινωνικούς Πόρους και Λοιπά Έσοδα	2.489.757.900
Περιουσία Ταμείου – αποτίμηση την 31-12-2007	2.825.100.000
Αναλογιστικό Έλλειμμα	13.344.646.503
Σύνολο Ενεργητικού	35.936.354.506

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008, παρουσία επιλεγμένων στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 Κύρια Σύνταξη & Ειδική Προσαύξηση (Με αναγωγή στο σύνολο των ασφαλισμένων) Αναλογιστικό Ισοζύγιο 31-12-2007, (Παθητικό), Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Παθητικό	
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για τους ήδη ασφαλισμένους	18.969.231.369
Συνολική Παρούσα Αξία Εισφορών για μελλοντικούς ασφαλισμένους	12.912.405.439
Συνολική Παρούσα Αξία Παροχών για τους ήδη Συνταξιούχους	2.991.777.595
Συνολική Παρούσα Αξία Εξόδων κ' Διοικητικών Δαπανών	463.301.374
Συνολική Παρούσα Αξία της εισφοράς 6% του άρθρου 35 – ν.2084/92	629.620.247
Σύνολο Παθητικού	35.936.354.506

Πηγή: Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αναλογιστική μελέτη για τον κλάδο Σύνταξης του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Αθήνα 2008, παρουσία επιλεγμένων στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Αυτό που παρατηρούμε από το σχετικό αναλογιστικό ισοζύγιο είναι το αναλογιστικό έλλειμμα της Ενοποιημένης Κύριας Σύνταξης (πρώην Κύρια Σύνταξη & Ειδικής Προσαύξησης) είναι 13.344.646.503€, το οποίο έλλειμμα ως ποσοστό του συνολικού Αναλογιστικού Ισοζυγίου ανέρχεται στο 37%. Ο δείκτης περιουσίας ως προς το αναλογιστικό έλλειμμα είναι 21,17%.

Σύμφωνα, με την απάντηση για την έγκριση της μελέτης από την Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών, αρ. πρωτ. 21918/351/10-09-2008 προς το Τ.Σ.Ε.Μ.Δ.Ε., επισημαίνεται ότι το αναλογιστικό έλλειμμα στη σχέση εισφορών – παροχών της ειδικής προσαύξησης κατά τη γνώμη τους θα μειωθεί, με το καθορισμό του ύψους της εισφοράς για την ειδική προσαύξηση στο 20% της αντίστοιχης ασφαλιστικής κατηγορίας της κύριας σύνταξης, με αποτέλεσμα να βελτιωθεί η οικονομική θέση του Ταμείου σε μακροχρόνια βάση μετά το έτος 2012⁵².

2.3 Το Τ.Σ.Α.Υ. και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την αναλογιστική μελέτη πριν από την ενοποίηση

Το Δεκέμβριο του 2005, η ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Παπαγιαννοπούλου Β., οι βοηθοί ερευνητές κ. Χαρός Απ. και

⁵² Για το νόμο 3518/2006, ΦΕΚ 272, τεύχος Α, αρ. 4, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου <http://www.et.gr> (πρόσβαση 30/06/2010).

κ. Πετράκη Μ., καθώς και ο συνεργάτης μελετητής Βαλαβάνης Μαν., κατέθεσαν την αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ.

Σύμφωνα με το αρ. 17 του ν.2084/1992, ορίζεται ότι οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης υποχρεούνται στην εκπόνηση αναλογιστικών μελετών, με σκοπό την εξέταση της σχέσης εισφορών – παροχών, ώστε να μπορεί να διερευνηθεί η οικονομική πορεία του Ταμείου, καθώς και η μακροχρόνια βιωσιμότητα του. Η αναλογιστική αποτίμηση των υποχρεώσεων του Ταμείου αποσκοπούσε στην εξακρίβωση του κατά πόσο οι υποχρεώσεις του Ταμείου μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα κεφάλαια του ίδιου του Ταμείου χωρίς καμία επιχορήγηση πέραν των μελλοντικών κανονικών εισφορών. Η ακριβής οικονομική απεικόνιση του Ταμείου και η προβολή της στα επόμενα 35 χρόνια με βάση ρεαλιστικές παραδοχές, με κύριο σκοπό την εξακριβωθούν τυχόν προβληματικές περίοδοι ή να πιστοποιηθεί η βιωσιμότητα του Ταμείου στο μέλλον⁵³.

Στη μελέτη αυτή, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του χρηματοδοτούμενου συστήματος (funded system), παράλληλα με μια σειρά από αναλογιστικούς τύπους τόσο για τον υπολογισμό των παρούσων αξιών εισφορών για τους ασφαλισμένους άνδρες και γυναίκες, όσο και για τον υπολογισμό των παρούσων αξιών παροχών για τους ασφαλισμένους άνδρες και τις γυναίκες, τους ήδη αντίστοιχα συνταξιούχους λόγω γήρατος και αναπηρίας. Επίσης τέθηκαν μια σειρά από αναλογιστικές παραδοχές ως προς τον πληθωρισμό, τους μισθούς, την αύξηση του πληθυσμού, την ηλικία συνταξιοδότησης, τα επιτόκια κ.α.⁵⁴.

Η μελέτη συντάχθηκε με τις βασικές καταστατικές διατάξεις που ίσχυαν για το Ταμείο μέχρι την 31-12-2005. Το Τ.Σ.Α.Υ. κάνει μια διπλή διάκριση μεταξύ των υπαχθέντων στην ασφάλιση μελών του, στη πρώτη κατηγορία είναι όσοι έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση μέχρι 31-12-1992 και στη δεύτερη κατηγορία που είναι όσοι ασφαλίστηκαν από 01-01-1993. Στη συνέχεια αναλύονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται για τη λήψη συντάξεων ανά κατηγορία. Στη πρώτη κατηγορία είναι οι παλαιοί ασφαλισμένοι μέχρι 31-12-1992 και

⁵³ Παναγοπούλου Β., Χαρός Απ., Πετράκη Μ., Βαλαβάνης Μ., αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ. από ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2006, 2-3.

⁵⁴ Παναγοπούλου Β., Χαρός Απ., Πετράκη Μ., Βαλαβάνης Μ., αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ. από ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2006, 4-11.

όσον αφορά τη σύνταξη γήρατος έχουμε (αρ. 5 παρ. 1 ν.982/79 και αρ 47, 48 παρ. 7 ν.2084/92, αρ 19 παρ. 6 ν.2150/93).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9 Συντάξιμα Έτη και Όρια Ηλικίας ανά κατηγορία ασφαλισμένων,
Τ.Σ.Α.Υ.**

Κατηγορία Ασφαλισμένων για το 2005 (ν.2084/92)		
	Συντάξιμα έτη	Ηλικία
Άνδρες	35	60
Γυναίκες	35	58
Άνδρες	15	65
Γυναίκες	15	65
Άνδρες	30	63
Γυναίκες	19	60

Πηγή: Τ.Σ.Α.Υ., Αναλογιστική μελέτη για το κλάδο Κύριας Σύνταξης και την Ειδική Προσαύξηση του Τ.Σ.Α.Υ., Αθήνα 2006.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 10 Συντάξιμα Έτη και Όρια Ηλικίας ανά κατηγορία νέων ασφαλισμένων,
Τ.Σ.Α.Υ.**

Κατηγορία νέων Ασφαλισμένων για το 2005 (αρ. 24 ν.2084/92)		
	Συντάξιμα έτη	Ηλικία
Άνδρες και Γυναίκες	15	65
Γυναίκες	15	60
Γυναίκες με ανήλικο	20	55
Γυναίκες με ανήλικο (μειωμένη)	20	50
Άνδρες και Γυναίκες	37	Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας
Άνδρες και Γυναίκες	$11\frac{1}{2}$	65 έως 31-12-2007

Πηγή: Τ.Σ.Α.Υ., Αναλογιστική μελέτη για το κλάδο Κύριας Σύνταξης και την Ειδική Προσαύξηση του Τ.Σ.Α.Υ., Αθήνα 2006, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εισφορές των αυτοαπασχολούμενων καθώς και των έμμισθων υγειονομικών για το κλάδο σύνταξης τόσο για τους παλαιούς όσο και τους νέους ασφαλισμένους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11 Ατομικές εισφορές (έτος 2005) για τους αυτοαπασχολούμενους και τους έμμισθους υγειονομικούς για το κλάδο σύνταξης

	Αυτοαπασχολούμενοι	Έμμισθοι Υγειονομικοί
Ασφαλισμένοι μέχρι 31-12-1992 (Π.Α.)		
α) Άνω πενταετίας	158,00€	158,00€
β) Κάτω πενταετίας	94,90€	94,90€
Ασφαλισμένοι από 01-01-1993 (Π.Α.)		
α) Άνω πενταετίας	122,00€	6,67% επί πάσης φύσεως αμοιβής
β) Κάτω πενταετίας	73,20€	4% επί των πάσης φύσεως αμοιβών

Πηγή: Τ.Σ.Α.Υ., Αναλογιστική μελέτη για το κλάδο Κύριας Σύνταξης και την Ειδική Προσαύξηση του Τ.Σ.Α.Υ., Αθήνα 2006, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι για τους παλαιούς ασφαλισμένους το ποσό των 122,00 ευρώ αντιστοιχεί στο 20% της πρώτης ασφαλιστικής κλάσης που είναι 610,16 ευρώ. Οι εισφορές για τους κάτω πενταετίας ασφαλισμένους είναι μειωμένες κατά 40%, τόσο για τους παλαιούς όσο και για τους νέους ασφαλισμένους. Οι εργοδοτικές εισφορές στο κλάδο σύνταξης ανέρχονται στο 13,33% επί των πάσης φύσεως αποδοχών και αμοιβών. Οι εισφορές του κράτους ανέρχονται στο 10% επί των πάσης φύσεως αποδοχών έως το διπλάσιο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (634,57€) για το έτος 2005.

Σύμφωνα με το άρθρο 59 του ν.2084/1992 το κράτος όφειλε την καταβολή του ετήσιου σταθερού ποσού των 35.000.000€ στο Τ.Σ.Α.Υ με τη μορφή της κοινωνικής εισφοράς. Αυτό το είδος χρηματοδότησης καταργήθηκε το 1997, ενώ σε άλλα επαγγελματικά Ταμεία συνεχίζεται, χωρίς να έχει αντικατασταθεί από άλλη μορφή χρηματοδότησης⁵⁵.

⁵⁵ Παναγοπούλου Β., Χαρός Απ., Πετράκη Μ., Βαλαβάνης Μ., αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ. από ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2006, 23.

Η παρούσα αξία εισφορών και παροχών είναι η αξία των μελλοντικών χρηματοροών, οι οποίες υπολογίζονται σε σταθερές τιμές κατά την ημερομηνία αποτίμησης και προεξοφλούνται με το τεχνικό επιτόκιο και με τις πιθανότητες επιβιώσεως, ανικανότητας και λοιπές αναλογιστικές παραδοχές⁵⁶. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί το αναλογιστικό ισοζύγιο του κλάδου κύριας σύνταξης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12 Αναλογιστικό ισοζύγιο κλάδου κύριας σύνταξης, παρούσες αξίες εισφορών με επιτόκιο 3% (ποσά σε χιλιάδες ευρώ), Τ.Σ.Α.Υ.

	Σύνολο	Εργαζομένων	Εργοδότη	Κράτους
Π.Α. ασφαλιστρών των εν ενεργεία	6.324.879	3.769.664	2.194.462	360.753
Π.Α. πόρων εκτός ασφαλιστικών εισφορών	108.128	68.343	39.785	
Π.Α. ασφαλιστρών νεοεισερχομένων	6.793.739	3.316.778	1.923.731	1.553.230
Σύνολο Π.Α. εισφορών	13.226.746	7.154.785	4.157.978	1.913.983
Οφειλή συμμετοχής κράτους	110.432			110.432
Αποθεματικό	753.902			
Σύνολο εισφορών και αποθεματικών	14.091.080			

Πηγή: Τ.Σ.Α.Υ., Αναλογιστική μελέτη για το κλάδο Κύριας Σύνταξης και την Ειδική Προσαύξηση του Τ.Σ.Α.Υ., Αθήνα 2006, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί τα ποσά στο παραπάνω πίνακα που φαίνεται να συμμετέχει το κράτος δεν έχουν εισπραχθεί, με αποτέλεσμα το έλλειμμα να αυξάνεται ισόποσα.

⁵⁶ Παναγοπούλου Β., Χαρός Απ., Πετράκη Μ., Βαλαβάνης Μ., αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ. από ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2006, 24.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 13 Αναλογιστικό ισοζύγιο κλάδου κύριας σύνταξης, παρούσες αξίες
παροχών με επιτόκιο 3% (ποσά σε χιλιάδες ευρώ), Τ.Σ.Α.Υ.**

	Σύνολο
Π.Α. συντάξεων των εν ενεργεία	10.270.812
Π.Α. συντάξεων συνταξιούχων	3.131.381
Π.Α. συντάξεων νεοεισερχομένων	3.955.336
Π.Α. εισφορών ασθενείας συνταξιούχων	237.320
Π.Α. γενικών εξόδων	347.151
Σύνολο Π.Α. παροχών	17.942.000

Πηγή: Τ.Σ.Α.Υ., Αναλογιστική μελέτη για το κλάδο Κύριας Σύνταξης και την Ειδική Προσαύξηση του Τ.Σ.Α.Υ., Αθήνα 2006, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Η μελέτη των παραπάνω δύο πινάκων κάνει φανερό, ότι έχουμε ένα αναλογιστικό αποτέλεσμα (-3.850.920 σε χιλ. ευρώ). Το έλλειμμα του κλάδου σύνταξης είναι 3.850.920 χιλ. ευρώ ή 21,5% του συνολικού ενεργητικού. Σε περίπτωση που το Ταμείο θέλει να ισοσκελίσει το κλάδο θα πρέπει να ακολουθήσει το δρόμο της αύξησης των εισφορών, της μείωσης των παροχών ή των συνδυασμό και των δύο. Οι εισφορές των εν ενεργεία ασφαλισμένων και εργοδοτών θα πρέπει να αυξηθούν κατά 64,57% για να αντιμετωπισθεί το έλλειμμα και οι μελλοντικές συντάξεις των παλαιών ασφαλισμένων θα πρέπει να μειωθούν κατά 37,5%. Η αύξηση των εισφορών είναι ανέφικτη και η μείωση των παροχών είναι δυσάρεστη⁵⁷.

2.4 Το Ταμείο Νομικών πριν την ενοποίηση

Η Prudential Co. Ltd. ανέλαβε μετά από σχετική εντολή του Ταμείου Νομικών τη σύνταξη αναλογιστική μελέτης, σύμφωνα με τα πληθυσμιακά και οικονομικά δεδομένα που ίσχυαν την 31-12-2006 και παραχωρήθηκαν στους αναλογιστές από τους αρμόδιους παράγοντες του Ταμείου. Ανέπτυξε τέσσερα σενάρια και όπως κάθε αναλογιστική μελέτη περιλαμβάνει δύο τμήματα, την αναλογιστική αποτίμηση και την προβολή χρηματοροών. Στο πρώτο μέρος εξετάζει αν ο συνταξιοδοτικός φορέας είναι σε θέση να ανταπεξέλθει στις

⁵⁷ Παναγοπούλου Β., Χαρός Απ., Πετράκη Μ., Βαλαβάνης Μ., αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ. από ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2006, 28.

μελλοντικές του υποχρεώσεις, χωρίς αλλαγή τόσο του ύψους των εισφορών όσο και των παροχών. Η προβολή των χρηματοροών είναι η απαραίτητη διαδικασία σε κάθε αναλογιστική μελέτη, έτσι ώστε να έχουμε πλήρη την οικονομική εικόνα του φορέα. Η γνώση της μελλοντικής εξέλιξης των εσόδων και των εξόδων του φορέα επιτρέπει το καλύτερο προγραμματισμό και επιλογή της καλύτερης δυνατής επενδυτικής πολιτικής⁵⁸.

Οι ασφαλισμένοι του Ταμείου διακρίνονται στις εξής κατηγορίες, τους άμισθους Α΄ τάξης όπου περιλαμβάνονται οι δικηγόροι, οι συμβολαιογράφοι, οι υποθηκοφύλακες, οι δικαστικοί επιμελητές και δικολάβοι, καθώς και οι έμμισθοι Α΄ και Β΄ τάξης, καθώς και οι υπάλληλοι του Ταμείου Νομικών και των υπαλλήλων του Ταμείου Υπαλλήλων Δικηγόρων Επαρχιών.

Όσον αφορά τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, έχουμε λόγω γήρατος για όσους έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση μέχρι 31-12-1982 και για όσους συμπληρώνουν προϋποθέσεις μέχρι 31-12-1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14 Ασφαλισμένοι με υπαγωγή στην ασφάλιση μέχρι 31-12-1982 και όσοι συμπληρώνουν προϋποθέσεις μέχρι 31-12-1997, Ταμείο Νομικών

	Ηλικία	Έτη ασφάλισης
Άνδρες και Γυναίκες	Ανεξαρτήτως	30
Άνδρες και Γυναίκες	60	25
Άνδρες και Γυναίκες	65	15
Άνδρες και Γυναίκες (απόλυση)	Ανεξαρτήτως	25
Γυναίκες έγγαμες ή με ανήλικο παιδί	Ανεξαρτήτως	17,5

Πηγή: Ταμείο Νομικών, Αναλογιστική μελέτη από την Prudential Co Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα όρια συνταξιοδότησης για όσους συμπληρώνουν προϋποθέσεις από 01-01-1998, καθώς και για όσους ασφαλισμένους έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση από 01-01-1983.

⁵⁸ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 1-11.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15 Ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν προϋποθέσεις μέχρι 31-12-1998,

Ταμείο Νομικών

	Ηλικία	Έτη ασφάλισης
Άνδρες	60	35
Γυναίκες	58	35
Άνδρες	60,5-65	25
Γυναίκες	60	25
Άνδρες και Γυναίκες	65	15
Γυναίκες έγγαμες ή με ανήλικο παιδί	45-50	17,5-25

Πηγή: Ταμείο Νομικών, Αναλογιστική μελέτη από την Prudential Co Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Για τους άνδρες με ηλικία 60,5 ετών, η αύξηση του ορίου ηλικίας κατά 6 μήνες αρχίζει από 01-01-1998 μέχρι τη συμπλήρωση του 65 έτους. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι ισχύει ειδικό καθεστώς για τους διπλοσυνταξιούχους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16 Ασφαλισμένοι που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση από 01-01-1983,

Ταμείο Νομικών

	Ηλικία	Έτη ασφάλισης
Άνδρες	60	35
Γυναίκες	58	35
Γυναίκες	60	25
Άνδρες και Γυναίκες	65	15
Γυναίκες έγγαμες ή με ανήλικο παιδί	50	25

Πηγή: Ταμείο Νομικών, Αναλογιστική μελέτη από την Prudential Co Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Στις γενικές προϋποθέσεις για συνταξιοδότηση έχουμε για τους άνδρες και τις γυναίκες στα 37 ανεξαρτήτως ηλικίας και δικαιούνται σύνταξη όσοι έχουν συμπληρώσει το 65^ο έτος

και 11,5 έτη υποχρεωτικής ασφάλισης μέχρι 31-12-2007, εφόσον δεν λαμβάνουν σύνταξη από το δημόσιο ή άλλο φορέα κύριας σύνταξης⁵⁹.

Το ποσό σύνταξης για τους άμισθους υπολογίζεται από τον τύπο, $\Sigma = \{\frac{n_1}{50} + \frac{2n_2}{50}\} \times A$, όπου n_1 έτη ασφάλισης μέχρι και 30, όπου n_2 έτη ασφάλισης από 31 μέχρι και 40 και A είναι το ποσό πλήρους σύνταξης ανερχόμενο σε 1.127,64€ για το έτος 2006. Το ποσό της σύνταξης για τις λοιπές κατηγορίες ασφαλισμένων ορίζεται σε ποσοστό του ποσού σύνταξης των αμίσθων Α' τάξης, έμμισθοι Α' τάξης σε ποσοστό 42% και έμμισθοι Β' τάξης σε ποσοστό 21%. Η σύνταξη για τους έμμισθους Β' τάξης και των μελών των οικογενειών τους προσανξάνεται κατά ποσοστό 50% , εφόσον κατά την προ της εξόδου ή του θανάτου πενταετία είχε αποδοχές που αντιστοιχούν στον 9^ο βαθμό υπαλληλικής ιεραρχίας. Η σύνταξη των υπαλλήλων του Ταμείου Νομικών υπολογίζεται σύμφωνα με τα ισχύοντα για τους δημοσίους υπαλλήλους⁶⁰.

Με το ν.2084/1992 επέρχονται μεταβολές για όσους υπάγονται στην ασφάλιση από 01-01-1993. Όσον αφορά τους άμισθους, η εισφορά των ασφαλισμένων καθορίζεται σε ποσοστό 20% επί του ποσού των ασφαλιστικών κατηγοριών στις οποίες κατατάσσονται οι ασφαλισμένοι, θεσπίζεται εισφορά του κράτους 10% επί των ιδίων ποσών και σε καμία περίπτωση η εισφορά του κράτους δεν μπορεί να γίνεται επί του ποσού το οποίο υπερβαίνει το διπλάσιο του ποσού της 1^{ης} ασφαλιστικής κατηγορίας, η οποία για το έτος 2006 ορίζεται σε 634,57€. Η καταβολή της μηνιαίας εισφοράς γίνεται επί της 1^{ης} ασφαλιστικής κατηγορίας, εκτός και αν ο ασφαλισμένος επιθυμεί την κατάταξη του σε ανώτερη κατηγορία.

Οι έμμισθοι πληρώνουν εισφορά ίση με αυτή που αναλογεί στην εισφορά των μέχρι 31-12-1992 έμμισθων υπαλλήλων. Για τους υπαλλήλους του Ταμείου Νομικών ισχύει η εισφορά ασφαλισμένου να είναι το 6,67% επί του συνόλου των αποδοχών, η εισφορά του εργοδότη να είναι το 13,33% επί του συνόλου των αποδοχών και η εισφορά του κράτους

⁵⁹ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 1-6.

⁶⁰ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 7-8.

να είναι το 10% επί του συνόλου των αποδοχών, με το περιορισμό που ισχύει και για τους άμισθους ασφαλισμένους⁶¹.

Για τους ασφαλισμένους από 01-01-1993, έχουμε τις ακόλουθες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης:

**ΠΙΝΑΚΑΣ 17 Ασφαλισμένοι που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση από 01-01-1993,
Ταμείο Νομικών**

	Ηλικία	Έτη ασφάλισης
Άνδρες και Γυναίκες	65	15
Άνδρες και Γυναίκες μέχρι 31-12-2007	65	11,5
Άνδρες και Γυναίκες (μειωμένη)	60	15
Άνδρες και Γυναίκες	Ανεξαρτήτως	37
Γυναίκες με ανήλικο	55	20
Γυναίκες με ανήλικο (μειωμένη σύνταξη)	50	20
Άνδρες και Γυναίκες (με σοβαρές ασθένειες)	Ανεξαρτήτως	15

Πηγή: Ταμείο Νομικών, Αναλογιστική μελέτη από την Prudential Co Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Για την απονομή σύνταξης λόγω αναπηρίας ή θανάτου ισχύουν συγκεκριμένες διατάξεις. Η μηνιαία σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας υπολογίζεται από το τύπο:

$\Sigma = 2 \% \times \nu \times \Sigma A$, όπου ν είναι τα έτη συντάξιμης υπηρεσίας ≤ 35 , ΣA είναι οι συντάξιμες αποδοχές, για κάθε έτος ασφάλισης πέραν των 35 που πραγματοποιούνται μετά το 65^ο και μέχρι το 67^ο, το ανωτέρω ποσοστό αυξάνεται σε 3%⁶².

Στην αναλογιστική μελέτη παρουσιάζονται μια σειρά από παραδοχές και εξετάζονται στατιστικά μια σειρά πληροφορίες για τους ενεργούς ασφαλισμένους και τους

⁶¹ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 8-9.

⁶² Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 9-12.

συνταξιούχους. Στη συνέχεια γίνεται αναλογιστική ανάπτυξη, καθώς και μηχανογραφική ανάπτυξη και πριν τα συμπεράσματα παρουσιάζονται τα αναλογιστικά ισοζύγια με βάση τα τέσσερα σενάρια.

Πριν από τα τελικά συμπεράσματα, παρουσιάζεται η στρατηγική της όλης αναλογιστικής ανάπτυξης. Η μελέτη βασίστηκε στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα χρηματοδότησης και στην εξακρίβωση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας του Ταμείου, έτσι ώστε η επάρκεια των αποθεματικών του Ταμείου να καλύπτει σε παρούσες αξίες τις υποχρεώσεις του Ταμείου έναντι των προσδοκώμενων απαιτήσεων επί των παροχών των εν ενεργεία ασφαλισμένων και των συνταξιούχων, καθώς και έναντι των αναμενόμενων απαιτήσεων επί των παροχών από τους ασφαλισμένους που θα ενταχθούν κατά τα επόμενα πενήντα χρόνια και των ενδεχομένων δικαιούχων αυτών⁶³.

Η εταιρεία εκπόνησε τέσσερα εναλλακτικά σενάρια ευαισθησίας σχετικά με την εξέλιξη του εσόδου από τις μεταβιβάσεις ακινήτων, εξαιτίας της μεγάλης συμμετοχής του πόρου αυτού στο σύνολο των εσόδων του Ταμείου και επίσης λόγω της μεταβατικής περιόδου κατά την οποία ο πόρος από τα δικαιώματα επί του ΦΜΑ μειώνεται και ο πόρος από 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση των νέων οικοδομών έχει θεσπιστεί πρόσφατα και δεν είναι εύκολη η πρόβλεψη της εξέλιξης του. Τα εμφανιζόμενα πλεονάσματα του Ταμείου μπορεί να είναι πρόσκαιρα και δεν πρέπει να αποτελούν στοιχείο εφησυχασμού για τη Διοίκηση του Ταμείου, η οποία πρέπει να παρακολουθεί με μεγάλη προσοχή την εξέλιξη των εισροών και των εκροών του Ταμείου⁶⁴.

Σύμφωνα με το σενάριο 1α, η αύξηση εσόδου από το φόρο για μεταβιβάσεις ακινήτων και το 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών με πληθωρισμό (αύξηση 0% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμπίσθων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 31-12-1992, έχουμε ένα αναλογιστικό έλλειμμα της τάξεως (- 887.860,6) σε χιλ. ευρώ.

⁶³ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 1.

⁶⁴ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 2.

Η επιλογή του σεναρίου 1β, αύξηση του εσόδου για μεταβιβάσεις ακινήτων και το 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών με πληθωρισμό (αύξηση 0% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμμίσεων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 01-01-1993 μισθωτών βάσει του ν.2084/1992, απέφερε ένα αναλογιστικό έλλειμμα της τάξεως (- 743.605,1) σε χιλ. ευρώ. Στο παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά το αναλογιστικό ισοζύγιο του 1β σεναρίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18 Αναλογιστικό Ισοζύγιο, σενάριο 1β: αύξηση εσόδου από ΦΜΑ κατά τον πληθωρισμό. Εισφορές – παροχές των από 01-01-1993 εμμίσεων όπως οι αντίστοιχες των από 01-01-1993 μισθωτών βάσει ν.2084/92, Ταμείο Νομικών

	Παρούσες Αξίες Ενεργητικού	Χιλ. Ευρώ	Παρούσες Αξίες Παθητικού	
1.	Παρούσα αξία εισφορών Παρούσας Γενιάς ασφαλισμένων	1.346.878,80	Παρούσα αξία συντάξεων Παρούσας Γενιάς Ασφαλισμένων βάσει Προϋπηρεσίας	3.215.107,00
2.			Παρούσα αξία συντάξεων Παρούσας Γενιάς Ασφαλισμένων βάσει μέλλουσας υπηρεσίας	2.375.768,70
3.			Παρούσα αξία συντάξεων ήδη συνταξιούχων	1.713.767,10
4.	Παρούσα αξία εισφορών Μέλλουσας Γενιάς Ασφαλισμένων	1.670.565,20	Παρούσα αξία συντάξεων Μέλλουσας Γενιάς Ασφαλισμένων	1.217.009,60
5.	Παρούσα αξία εισφορών λοιπών εισφορών	143.374,10	Παρούσα αξία εισφοράς για ασθένεια συνταξιούχων	361.715,90
6.	Παρούσα αξία εσόδων από συμβάσεις	1.887.952,00		

7.	Έσοδα από μεταβιβάσεις ακινήτων	2.126.658,70		
8.	Καταβολές δικηγόρων 3%	150.889,30		
9.	Έσοδα από λοιπά δικαιώματα	106.422,90		
10.	Παρούσα αξία λοιπών εσόδων	37.163,70		
11.	Περιουσία	1.035.090,70	Παρούσα αξία δαπανών διαχείρισης	365.232,10
12.	Αναλογιστικό έλλειμμα	743.605,10	Αναλογιστικό πλεόνασμα	0,00
13.	ΣΥΝΟΛΟ	9.248.600,50	ΣΥΝΟΛΟ	9.248.600,50

Πηγή: Ταμείο Νομικών, Αναλογιστική μελέτη από την Prudential Co Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007.

Το σενάριο 2α, η αύξηση εσόδου από το φόρο για μεταβιβάσεις ακινήτων και από 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών κατά 1 μονάδα άνω του πληθωρισμού (αύξηση 1% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμμίσθων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 31-12-1992, είχε ως αποτέλεσμα ένα αναλογιστικό έλλειμμα ίσο με (- 437.164,7) σε χιλ. ευρώ.

Η εκδοχή του σεναρίου 2β, η αύξηση εσόδου από το φόρο για μεταβιβάσεις ακινήτων και από 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών κατά 1 μονάδα άνω του πληθωρισμού (αύξηση 1% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμμίσθων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 01-01-1993 μισθωτών βάσει του ν.2084/1992, έδωσε ένα μικρότερο σε σχέση με τα προηγούμενα σενάρια αναλογιστικό έλλειμμα της τάξεως (- 292.909,2) σε χιλ. ευρώ.

Στη συνέχεια το σενάριο 3α, η αύξηση εσόδου από το φόρο για μεταβιβάσεις ακινήτων και από 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών κατά 2 μονάδες άνω του πληθωρισμού (αύξηση 2% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμμίσθων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 31-12-1992, παρουσίασε ένα αναλογιστικό πλεόνασμα (+ 163.305,9) σε χιλ. ευρώ.

Το σενάριο 3β, με αύξηση εσόδου από το φόρο για μεταβιβάσεις ακινήτων και από 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών κατά 2 μονάδες άνω του πληθωρισμού (αύξηση 2% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμμίσθων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 01-01-1993 μισθωτών βάσει του ν.2084/1992, έδωσε ακόμα καλύτερα αποτελέσματα αυξάνοντας το αναλογιστικό πλεόνασμα (+ 307.561,4) σε χιλ. ευρώ.

Σύμφωνα με το σενάριο 4α, η μείωση εσόδου από το φόρο για μεταβιβάσεις ακινήτων και από 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών κατά 1 ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το πληθωρισμό (μείωση 1% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμμίσθων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 31-12-1992, επέφερε ένα αρκετά μεγάλο αναλογιστικό έλλειμμα της τάξεως (- 1.227.408,4) σε χιλ. ευρώ.

Τέλος το σενάριο 4β, με μείωση του εσόδου από το φόρο για μεταβιβάσεις ακινήτων και από 4% επί του ΦΠΑ κατά τη μεταβίβαση νέων οικοδομών κατά 1 ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το πληθωρισμό (μείωση 1% σε σταθερές τιμές) και εισφορές-παροχές από 01-01-1993 εμμίσθων όπως οι αντίστοιχες των μέχρι 01-01-1993 μισθωτών βάσει του ν.2084/1992, έδωσε ένα επίσης μεγάλο ως ποσό το αναλογιστικό έλλειμμα (- 1.083.152,9) σε χιλ. ευρώ.

Τα αποτελέσματα των αναλογιστικών μελετών έδειξαν ότι εφόσον τα έσοδα από μεταβιβάσεις ακινήτων αυξηθούν στο μέλλον κατά 2 τουλάχιστον ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το πληθωρισμό ετησίως σε σταθερές τιμές το Ταμείο δεν θα αντιμετωπίσει οικονομικό πρόβλημα, σε διαφορετική περίπτωση το Ταμείο θα αντιμετωπίσει οικονομικό πρόβλημα⁶⁵.

Επίσης η σύγκριση της παρούσας αξίας των παροχών συντάξεων με βάση τη προϋπηρεσία των ασφαλισμένων με τη συσσωρευμένη περιουσία του Ταμείου στις 31-12-2006, καταδεικνύουν ότι η περιουσία του Ταμείου δεν καλύπτει ούτε τις δεδουλευμένες παροχές των ήδη συνταξιούχων, δημιουργώντας την ανάγκη να τις καλύψουν οι μελλοντικές εισφορές.

⁶⁵ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 2-4.

Είναι φυσικό ότι μια σειρά από παράγοντες, όπως οι δημογραφικές εξελίξεις καθώς και οι οικονομικές δυνατότητες της χώρας μπορούν να επηρεάσουν ένα Ταμείο, που βασίζεται στα έσοδα από μεταβιβάσεις ακινήτων και τα δικαιώματα επί συμβάσεων. Είναι πρώτιστης σημασίας να εντοπίζονται και να αξιολογούνται οι αλλαγές και οι εκτιμήσεις των εισροών και των εκροών οι οποίες συνυπολογίζονται στην αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας του Ταμείου. Επομένως, το Ταμείο οφείλει μια συνετή στρατηγική όσον αφορά την επένδυση των αποθεματικών του, αλλά και την επίδειξη ευαισθησίας του Κράτους ως προς την ανάληψη των ευθυνών του στο μέγεθος που του αντιστοιχεί, για τη διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας και κοινωνικής αποτελεσματικότητας του Ταμείου⁶⁶.

⁶⁶ Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη της Prudential Co. Ltd. για το Ταμείο Νομικών, Αθήνα 2007, 5-7.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο «ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΣ» Ν.3655/2008 ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

3.1 Το νέο ενοποιημένο Ταμείο Ε.Τ.Α.Α.

Οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν στην ασφαλιστική μεταρρύθμιση του ν.3655/2008, όπως παρουσιάστηκαν στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου και διατυπώθηκαν από την τότε κυβερνητική πρόταση στήριξης της μεταρρύθμισης, ήταν τα μεγάλα δομικά και λειτουργικά προβλήματα που αντιμετώπιζε το ασφαλιστικό σύστημα⁶⁷.

Ο μεγάλος αριθμός των ασφαλιστικών οργανισμών κύριας και επικουρικής ασφάλισης, αλλά και ασθένειας και πρόνοιας, καθώς και τα ενδογενή προβλήματα, όπως απουσία ενιαίας ασφαλιστικής βάσης, χαώδης γραφειοκρατία, πολυδιάσπαση υπηρεσιών, αλληλοεπικάλυψη αρμοδιοτήτων και μια δαιδαλώδης και αντιφατική νομοθεσία κατέστησαν αναποτελεσματική τη διαχείριση των Ταμείων και αδιαφανείς τους όρους λειτουργίας τους, επέτειναν την εκτεταμένη εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή και εδραίωσαν ένα ανεπαρκές καθεστώς ελέγχων και διασταύρωσης των στοιχείων.

Παράλληλα, οι ταχύτερες κοινωνικές αλλαγές όπως οι αρνητικές δημογραφικές εξελίξεις, η ανεργία, η ραγδαία επιδείνωση της αριθμητικής σχέσης εργαζομένων προς συνταξιούχους 1,75 προς 1, οδήγησαν σε δυσανάλογη αύξηση των δαπανών σε σχέση με τα έσοδα. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα τη συνεχή αύξηση των δαπανών για συντάξεις ως ποσοστό του Α.Ε.Π. που θα έφτανε στο 25% το έτος 2050 και το τριπλασιασμό της συμβολής του κρατικού προϋπολογισμού στο 15% του Α.Ε.Π. επίσης το έτος 2050. Η αναγκαιότητα της λειτουργίας ενός βιώσιμου ασφαλιστικού συστήματος, υπογράμμισε την άμεση ανάγκη της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος. Με κεντρικούς άξονες τη βιωσιμότητα, τη δικαιοσύνη και τη λειτουργικότητα ο ν. 3655/2008 έθεσε τις βάσεις για μια διοικητική-οργανωτική μεταρρύθμιση καθώς και στοχευμένες ασφαλιστικές παρεμβάσεις⁶⁸.

⁶⁷ Αιτιολογική έκθεση, στο σχέδιο νόμου «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις», Αθήνα 2008, 1-52.

⁶⁸ Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης, Τόμος ΜΙ', Τεύχη 4-5, Αθήνα 2008, 393-412.

Σε αυτές τις συνθήκες δημιουργήθηκε το νέο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.). Στο ν.3655/2008 η σύσταση του Ε.Τ.Α.Α. περιλαμβάνει τα άρθρα 25 έως 38, όπου παρουσιάζονται διεξοδικά οι κλάδοι του, ο σκοπός του Ταμείου, οι πόροι και η περιουσία του, ο χρόνος ασφάλισης, ο τρόπος λειτουργίας του Διοικητικού του Συμβουλίου και οι αρμοδιότητες των Διοικουσών Επιτροπών. Επίσης ενδεδειγμένα παρατίθενται η διοικητική οργάνωση του Ε.Τ.Α.Α., η διάρθρωση και η αρμοδιότητες των ενιαίων του υπηρεσιών, οι υπηρεσιακές μονάδες των επιμέρους Τομέων, οι προϊστάμενοι των υπηρεσιών και θέματα προσωπικού καθώς και η σύσταση προσωρινού υπηρεσιακού συμβουλίου⁶⁹.

Στο κλάδο κύριας ασφάλισης του νέου Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία Ε.Τ.Α.Α. εντάσσονται, ο κλάδος κύριας σύνταξης του Ταμείου Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.) ως Τομέας Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, ο κλάδος κύριας σύνταξης του Ταμείου Συντάξεως και Αυτασφάλισης Υγειονομικών (Τ.Σ.Α.Υ.) ως Τομέας Σύνταξης και Ασφάλισης Υγειονομικών (Τ.Σ.Α.Υ.) και το Ταμείο Νομικών ως Τομέας Ασφάλισης Νομικών (Τ.Α.Ν.). Στη συνέχεια παρουσιάζονται κλάδος επικουρικής ασφάλισης, ο κλάδος πρόνοιας καθώς επίσης και ο κλάδος υγείας.

Οι ανωτέρω Τομείς του Ενιαίου Ταμείου διέπονται από τις οικείες καταστατικές διατάξεις των αντίστοιχων εντασσόμενων Ταμείων και κλάδων, οι οποίες καθίστανται εφεξής καταστατικές διατάξεις των Τομέων αυτών, καθώς και τις διατάξεις της γενικότερης νομοθεσίας όπως αυτές εκάστοτε ισχύουν. Στους Τομείς μεταφέρονται όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ασφαλισμένων και συνταξιούχων των εντασσόμενων Ταμείων και κλάδων, ανεξάρτητα από τη χρονική περίοδο ασφάλισή τους⁷⁰.

Το άρθρο 136 του ν.3655/2008 αναφέρεται ρητά στη λογιστική και οικονομική λειτουργία των νέων Ασφαλιστικών Οργανισμών, συγκεκριμένα στη παράγραφο 1, το σύνολο του ενεργητικού και παθητικού που προέρχεται από τους Φορείς ή Κλάδους ή Λογαριασμούς Ασφάλισης που καταργούνται με τις διατάξεις των άρθρων του παρόντος νόμου, οι πόροι που προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις υπέρ αυτών, καθώς και η

⁶⁹ Ν.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008, 976-991.

⁷⁰ Ν.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008, 976.

κινητή ή ακίνητη περιουσία τους περιέχονται από τη συγχώνευση ή κατάργησή τους στους οικείους Φορείς ως καθολικούς διαδόχους αυτών⁷¹.

Η σύσταση του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολουμένων έγινε πραγματικότητα το τρίτο τετράμηνο του 2008, χωρίς να λείπουν μέχρι και σήμερα τα προβλήματα τόσο στο οργανωτικό μέρος της λειτουργίας του Ταμείου, όσο και στο διοικητικό. Τα θέματα που θα έλυνε η σύστασή του, παρέμειναν και διογκώθηκαν τα τελευταία δύο χρόνια, σε περίοδο βαθιάς οικονομικής κρίσης για την Ελλάδα και το κοινωνικοασφαλιστικό της σύστημα.

3.2 Τα οργανωτικό-λειτουργικά θέματα που ανέκυψαν με την ενοποίηση

Μελετώντας με προσοχή το άρθρο 29 του ν.3655/2008 αντιλαμβανόμαστε ότι η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου του νέου ενοποιημένου Ταμείου, καθώς επίσης και της στελέχωσης τριών επταμελών Διοικουσών Επιτροπών, αποτελεί μια πολυδαίδαλη και αμφίβολη αποτελέσματος διαδικασία. Η λεπτομερής παρουσίαση της σύνθεσης του νέου δεκατριών μελών Δ.Σ., αποσκοπεί στη βαρύνουσα θέση που προσδίδει ο νομοθέτης καθώς και η κυβερνητική θέληση στον επιτελικό ρόλο του Δ.Σ.

Στο άρθρο 29 του νόμου αναφέρονται διεξοδικά οι αρμοδιότητες του Δ.Σ., οι οποίες είναι να καθορίζουν τη πολιτική δράση του Ταμείου σε θέματα διοίκησης, οργάνωσης και διαχείρισης, η εισήγηση προς το εποπτεύον Υπουργείο νομοθετικών μέτρων για τη βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας του Ενιαίου Ταμείου, η διοίκηση του προσωπικού, η έγκριση του προϋπολογισμού, η διαχείριση της περιουσίας του Ταμείου, η επενδυτική πολιτική και η αξιοποίηση της κινητής περιουσίας του, η μέριμνα για την είσπραξη των πόρων, η εκτέλεση έργων και μελετών, καθώς και η σύναψη συμβάσεων, η προάσπιση των συμφερόντων του Ταμείου, η χορήγηση δανείων, η επιμόρφωση του προσωπικού, οι πάγιες προκαταβολές, η διενέργεια προμηθειών και διαγωνισμών, κ.α.⁷².

Τα χρόνια προβλήματα των τριών Ταμείων που εντάχθηκαν στο κλάδο σύνταξης του ενοποιημένου Ταμείου μεταφέρθηκαν αυτούσια στο ενοποιημένο Ταμείο Ε.Τ.Α.Α., μαζί και με τους υπόλοιπους κλάδους, αφού είχαν ή προσπαθήσει να διευθετήσουν τα

⁷¹ Ν.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008, 1054-1056.

⁷² Ν.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008, 977-979.

περιουσιακά τους στοιχεία οι ενιαίοι για κάποια Ταμεία πρώην κλάδοι. Οι κεντρικές υπηρεσίες του νέου Ενιαίου Ταμείου στελεχώθηκαν με ελλιπές και μη εξειδικευμένο προσωπικό, που προέρχονταν από τα πρώην Ταμεία και προσωπικό που μέχρι τότε απασχολούνταν σε διαφορετικά από τα τωρινά του αντικείμενα εργασίας.

Οι αλλαγές έγιναν το τρίτο και τέταρτο τρίμηνο του 2008, με αποτέλεσμα να κλείσουν δύο ισολογισμοί - απολογισμοί στο έτος 2008. Αρχικά για το πρώτο εννεάμηνο και στη συνέχεια για το τελευταίο τρίμηνο δημιουργώντας μια σειρά από οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα.

Στο άρθρο 31 αναφέρονται οι αρμοδιότητες των Διοικουσών Επιτροπών, ενώ στο άρθρο 32 η διοικητική οργάνωση του Ε.Τ.Α.Α., όπου η κεντρική υπηρεσία του Ενιαίου Ταμείου διαρθρώνεται σε Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης και Γενική Διεύθυνση Ασφάλισης-Παροχών. Στο άρθρο 33 καταγράφονται η διάθρωση και οι αρμοδιότητες των ενιαίων υπηρεσιών με λεπτομερές αναφορές, η Διεύθυνση Διοικητικού διαρθρώνεται από τα παρακάτω τμήματα, τμήμα Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού, τμήμα Οργάνωσης-Εκπαίδευσης, τμήμα εξυπηρέτησης Πολιτών και αυτοτελές γραφείο Γραμματείας. Στη συνέχεια η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών διαρθρώνεται στα παρακάτω τμήματα, τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης, τμήμα Εκκαθάρισης Δαπανών, τμήμα Εσόδων, τμήμα Προμηθειών και το τμήμα Διαχείρισης Κινητής και Ακίνητης Περιουσίας. Παράλληλα η Διεύθυνση Επιθεώρησης διαρθρώνεται στα παρακάτω τμήματα, τμήμα Ελέγχου Ασφάλισης και Εσόδων, τμήμα Ελέγχου Παροχών και Δαπανών και Τεχνικό Γραφείο. Με τον ίδιο τρόπο διαρθρώνεται η Διεύθυνση Πληροφορικής και Επικοινωνιών, στο τμήμα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, στο τμήμα Εφαρμογών και στο τμήμα Υποστήριξης Λειτουργίας Συστημάτων⁷³.

Η Διεύθυνση Διοικητικού παρουσιάζει σήμερα μια εικόνα μη εκπλήρωσης του στόχου της, δεν λειτουργεί το τμήμα εξυπηρέτησης Πολιτών και το τμήμα Οργάνωσης-Εκπαίδευσης δεν είναι σε θέση να καλύψει τις ελλείψεις σε εξειδικευμένο προσωπικό. Η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών κάνει μαραθώνιες προσπάθειες να αντιμετωπίσει τις τρέχουσες ανάγκες του νέου Ταμείου, ο συντονισμός παραδείγματος χάριν των προμηθειών αποτελεί ένα πονοκέφαλο για την κεντρική υπηρεσία για το λόγο ότι πρέπει να

⁷³ Ν.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008, 981-984.

συντονίσει τις ανάγκες των τριών πρώην Ταμείων και με απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου να εκταμιεύσει τα χρήματα. Η απουσία αποτελεσματικής μηχανογράφησης δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την απώλεια εσόδων και τη μη εκμετάλλευση της γνώσης των δυνατοτήτων και πλεονεκτημάτων του Ενιαίου Ταμείου. Η διαχείριση της ακίνητης και κινητής περιουσίας είναι ένα ακόμη αγκάθι στα χέρια της διοίκησης του Ταμείου, λόγω ότι οι οικονομικές εξελίξεις έχουν ανάγκη από μεγάλους επενδυτικούς συνασπισμούς, οι οποίοι μπορούν να εκμεταλλευτούν τις επενδυτικές ευκαιρίες και να αξιοποιήσουν με σύνεση και πλήρη γνώση της αγοράς τα κεφάλαια και ακίνητα του Ταμείου.

Στο άρθρο 34 γίνεται διεξοδική παρουσίαση από λειτουργικής πλευράς των υπηρεσιακών μονάδων των επί μέρους Τομέων. Στο άρθρο 35 τίθενται οι προϊστάμενοι των υπηρεσιών, καθώς και ο τρόπος επιλογής τους, ταυτόχρονα το άρθρο 36 αναφέρεται καθαρά σε θέματα προσωπικού, το άρθρο 37 ασχολείται με τη σύσταση προσωρινού Υπηρεσιακού Συμβουλίου, ενώ στο άρθρο 38 του νόμου γίνεται αναφορά στις τελικές διατάξεις με αξιοσημείωτη τη παράγραφο 5 που κάνει δυνατή με απόφαση του Υπουργού και σύμφωνη γνώμη του Δ.Σ. του Ενιαίου Ταμείου τη σύσταση Ειδικών Λογαριασμών, με σκοπό την προσαύξηση του ποσού της κύριας σύνταξης⁷⁴. Ο τρόπος που τίθενται οι προϊστάμενοι ή επιλέγονται, καθώς και θέματα προσωπικού αποτελούν κύριο μέλημα του ν.3655/2008 και ανάγονται σε δομική οργανωτικό-λειτουργική μεταρρύθμιση χωρίς να αντιλαμβάνεται τις νέες απόψεις για τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού και το μάνατζμεντ των υπηρεσιών και δίχως αυτή η μεταρρύθμιση να εναρμονίζεται με τη γενικότερη διοίκηση και λειτουργία του δημόσιου τομέα.

Ο μεταρρυθμιστικός νόμος δείχνει να είναι αποσπασματικός, με το υπόλοιπο χώρο που πραγματώνονται οι στόχοι της κοινωνικής πολιτικής, που ασκεί κάθε φορά εκτελεστική εξουσία και δίχως να λαμβάνει υπόψη του, την άσκηση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και των δυνατοτήτων των δημοσίων οργανισμών και των δημόσιων λειτουργιών. Οι ομαδοποιήσεις των ασφαλιστικών ταμείων, πρέπει πρώτα από όλα να έχουν τη σύμφωνη γνώμη των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων⁷⁵. Η θέληση της ενοποίησης των Ταμεία και η μείωση αριθμητικά του μεγέθους τους, είναι μια επίπονη προσπάθεια που πρέπει

⁷⁴ Ν.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008, 984-991.

⁷⁵ Ρομπόλης Σ., Ρωμανιάς Γ., Μαργιός Β., Χατζηβασίλογλου Ι., *Αναλογιστική μελέτη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) 2001, 185-193.

πρώτα εξετάσει αναλυτικά τα αποτελέσματα των αναλογιστικών μελετών των υπό ενοποίηση Ταμείων, στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν κρίθηκε αναγκαίο να γίνουν οι απαραίτητες αναλογιστικές μελέτες⁷⁶. Στη συνέχεια οφείλει να εξετάσει όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα υπό ενοποίηση Ταμεία, εκφράζοντας τις θέσεις των δημόσιων λειτουργών που τα στελεχώνουν και γνωρίζουν τις δυσκολίες εφαρμογής ορισμένων πρακτικών.

3.3 Τα οικονομικά στοιχεία του Ταμείου τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας του

Το Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων έχει σχεδόν κλείσει δύο χρόνια λειτουργίας, χωρίς να έχει ουσιαστικά επιτύχει να κατευθύνει, μέσω των κεντρικών του υπηρεσιών την εύρυθμη λειτουργία των οικονομικών του υπηρεσιών των Τομέων του. Οι λόγοι είναι αρκετοί και παρουσιάζονται αναλυτικά στις επόμενες παραγράφους.

Ο Τομέας του Τ.Σ.Α.Υ. έχει κλείσει ισολογισμό – απολογισμό μέχρι το έτος 2001 και αναμένει από τον ΣΟΛ (Σώμα Ορκωτών Λογιστών) το κλείσιμο των ετών 2002-2004. Είναι ήδη πολύ πίσω, σε σχέση με τα στοιχεία που θα έπρεπε να παρουσιάζει το Ενιαίο Ταμείο. Ο Τομέας του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. έχει κλείσει τον ισολογισμό για το έτος 2006 και είναι σε εξέλιξη διαγωνισμός για να κλείσει τα έτη 2007 και 2008. Ο Τομέας Ασφάλισης Νομικών έχει κλείσει ισολογισμό μέχρι το έτος 2008 και επεξεργάζεται το έτος 2009. Επομένως, δεν μπορούμε να επεξεργαστούμε τα στοιχεία των ισολογισμών των Τομέων, πρώην Ταμείων και να εξάγουμε ολοκληρωμένα συμπεράσματα, για την οικονομική κατάσταση του κάθε Τομέα και ενιαία για το νέο ενοποιημένο Ταμείο.

Όσον αφορά τα στοιχεία, ετήσια και τριμηνιαία που στέλνει ο κάθε Τομέας στην Στατιστική Υπηρεσία, στο σκέλος των εσόδων τα στοιχεία είναι προϋπολογιστικά και στο σκέλος των εξόδων τα στοιχεία είναι απολογιστικά και επομένως δεν είναι συγκρίσιμα και δεν μπορούν να αποτελέσουν ασφαλή πηγή για την εξαγωγή χρήσιμων αποτελεσμάτων. Επίσης, ο τρόπος με τον οποίο το λογιστήριο κάθε Τομέα, καταγράφει στους αντίστοιχους λογαριασμούς τα ποσά (σύμφωνα με το Κλαδικό Λογιστικό), δεν είναι πάντα ίδια και αυτό έχει να κάνει και με τις ιδιαιτερότητες κάθε Τομέα, όπως οι καταστατικές του διατάξεις και

⁷⁶ Από τις ομιλίες των βουλευτών της αντιπολίτευσης, κατά τη συζήτηση στη Βουλή του Νομοσχεδίου, Πρακτικά της Βουλής, Συνεδριάσεις ΡΕ', ΡΣΤ', ΡΖ', ΡΗ', ΡΘ', από 17-20 Μαρτίου 2008.

οι κοινωνικούς πόροι που λαμβάνει από τον κύκλο εργασιών του, καθώς και από τη αντιμετώπιση των λογαριασμών μηχανογραφικά.

Στην προσπάθεια, να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα, για την οικονομική λειτουργία των Τομέων του Ε.Τ.Α.Α. και στη συνέχεια για την στήριξη της απόφασης ενοποίησης των τριών Τομέων, μελετήθηκαν οι προϋπολογισμοί των Τομέων για τα έτη 2008, 2009 και 2010 και δημιουργήθηκαν αριθμοδείκτες⁷⁷.

Αρχικά δημιουργήθηκε ένας αριθμοδείκτης, με αριθμητή τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές και παρανομαστή το σύνολο των παροχών για κάθε Τομέα ξεχωριστά και για τα έτη 2008, 2009 και 2010, έτσι υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης με τη μορφή της διαχρονικής ανάλυσης. Αφαιρέθηκε από τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές, η συμμετοχή του Κράτους, για το λόγο ότι δεν εισπράττεται και δεν αποτελεί πραγματικό έσοδο.

$$Q_1T.A.N_{2008} = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{127.050.000,00}{271.410.000,00} \cdot 100 = 48,81\%$$

$$Q_1T.A.N_{2009} = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{131.700.000,00}{285.410.000,00} \cdot 100 = 46,14\%$$

$$Q_1T.A.N_{2010} = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{117.265.000,00}{261.477.000,00} \cdot 100 = 44,84\%$$

Από τους παραπάνω τρεις αριθμοδείκτες, για το Τομέα Ασφάλισης Νομικών γίνεται φανερό ότι, οι εισφορές από ασφαλιστικές εισφορές καλύπτουν για το συγκεκριμένο Τομέα όλο και λιγότερο ποσοστό των παροχών, όπου για το έτος 2010 έχουμε κάλυψη των παροχών από τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές κατά 44,84%. Φυσικά τα δικαιώματα από τους κοινωνικούς πόρους που λαμβάνει ο Τομέας εξισορροπεί τη διαφορά αυτή.

$$Q_1T.\Sigma.A.Y_{2008} = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{320.153.084,00}{365.589.057,00} \cdot 100 = 87,57\%$$

$$Q_1T.\Sigma.A.Y_{2009} = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{342.836.845,00}{392.759.159,00} \cdot 100 = 87,29\%$$

⁷⁷ Κοτζαμάνης Στέφανος, *Ο Κόσμος των Επενδύσεων*, Τόμος Β', Αθήνα (Finance Invest) 1998, 2-53.

$$Q_1 T. \Sigma. A. Y. 2010 = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{346.374.870,00}{405.539.270,00} \cdot 100 = 85,41\%$$

Από την μελέτη των αριθμοδεικτών του Τομέα Σύνταξης και Αυτασφάλισης Υγειονομικών, βλέπουμε ότι, τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές καλύπτουν μεγαλύτερο ποσοστό των συνολικών παροχών του Τομέα και πιο συγκεκριμένα για το έτος 2010 καλύπτουν το 85,41%, γεγονός που παρουσιάζει μικρή μείωση με τα προηγούμενα δύο έτη. Φυσικά, ο τρόπος που γίνεται, η είσπραξη των εισφορών από τις κλινικές και τα νοσοκομεία μέχρι σήμερα, δεν είναι ο ενδεδειγμένος για την πλήρη γνώση του συνόλου των από μων που ασφαλίζονται και υποκρύπτει λάθη σε σχέση με την απόδοση των εισφορές.

$$Q_1 T. \Sigma. M. E. \Delta. E. 2008 = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{437.673.000,00}{372.650.000,00} \cdot 100 = 117,44\%$$

$$Q_1 T. \Sigma. M. E. \Delta. E. 2009 = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{418.355.000,00}{397.191.690,00} \cdot 100 = 105,33\%$$

$$Q_1 T. \Sigma. M. E. \Delta. E. 2009 = \frac{\text{Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές}}{\text{Σύνολο παροχών}} \cdot 100 = \frac{434.475.000,00}{411.000.000,00} \cdot 100 = 105,71\%$$

Η μελέτη των αριθμοδεικτών του Τομέα Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, παρουσιάζει μια άλλη πραγματικότητα, όπου τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές υπερκαλύπτουν το σύνολο των παροχών του Τομέα, με μειούμενο ρυθμό. Ο Τομέας Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. έχει καλύτερη ροή εσόδων, σε σχέση με τους άλλους Τομείς.

Στη συνέχεια φτιάξαμε έναν αριθμοδείκτη, με αριθμητή την δραστηριότητα κάθε Τομέα και παρανομαστή το σύνολο των υποχρεώσεων (έξοδα – αποθεματικά).

$$Q_2 T. A. N. 2008 = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων – Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{39.148.000,00}{350.063.000,00} \cdot 100 = 11,18\%$$

$$Q_2T.A.N_{2009} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{45.843.000,00}{401.361.000,00} \cdot 100 = 11,42\%$$

$$Q_2T.A.N_{2010} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{40.919.000,00}{376.215.700,00} \cdot 100 = 10,80\%$$

Βλέπουμε ότι μετά την ενοποίηση, δεν παρουσιάζεται ιδιαίτερη βελτίωση στη δραστηριότητα του Τομέα Ασφάλισης Νομικών, η δραστηριότητα του Τομέα παραμένει σχετικά σε σταθερά επίπεδα.

$$Q_2T.Σ.A.Y_{2008} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{44.844.540,00}{477.378.538,00} \cdot 100 = 9,39\%$$

$$Q_2T.Σ.A.Y_{2009} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{36.321.935,00}{535.568.323,00} \cdot 100 = 6,78\%$$

$$Q_2T.Σ.A.Y_{2010} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{33.614.339,00}{561.980.635,00} \cdot 100 = 5,98\%$$

Σε αντίθεση ο Τομέας Σύνταξης και Αυτασφάλισης Υγειονομικών παρουσιάζει μείωση της δραστηριότητας από την ενοποίηση των τριών πρώην Ταμείων και έπειτα.

$$Q_2T.Σ.M.E.Δ.E_{2008} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{138.742.000,00}{729.344.000,00} \cdot 100 = 19,02\%$$

$$Q_2T.Σ.M.E.Δ.E_{2009} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{154.996.000,00}{689.478.490,00} \cdot 100 = 22,48\%$$

$$Q_2T.Σ.M.E.Δ.E_{2010} = \frac{\text{Δραστηριότητα}}{\text{Σύνολο εξόδων-Αποθεματικά}} \cdot 100 = \frac{167.506.000,00}{751.955.600,00} \cdot 100 = 22,28\%$$

Ενώ ο Τομέας Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, παρουσιάζει μικρή αύξηση της δραστηριότητας του, σε σχέση με το έτος 2008.

Στη συνέχεια δημιουργήσαμε έναν αριθμοδείκτη, με αριθμητή τις παροχές του 2010 προς τις παροχές των άλλων δύο προηγούμενων ετών και μελετήσαμε τα αποτελέσματα για κάθε Τομέα.

$$Q_3T.A.N_{2010-2009} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2010}}{\text{Σύνολο Παροχών 2009}} \cdot 100 = \frac{261.477.000,00}{285.410.000,00} \cdot 100 = 91,61\%$$

$$Q_3T.A.N_{2010-2008} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2010}}{\text{Σύνολο Παροχών 2008}} \cdot 100 = \frac{261.477.000,00}{271.410.000,00} \cdot 100 = 96,34\%$$

$$Q_3T.A.N_{2009-2008} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2009}}{\text{Σύνολο Παροχών 2008}} \cdot 100 = \frac{285.410.000,00}{271.410.000,00} \cdot 100 = 105,16\%$$

Από τη προσεκτική μελέτη των αποτελεσμάτων, γίνεται εύκολα αντιληπτό το γεγονός ότι το σύνολο των παροχών το τελευταίο χρόνο παρουσιάζουν μείωση, για το λόγο ότι οι παροχές εναρμονίζονται με τις επιταγές του Μνημονίου για το μηχανισμό στήριξης της Ελληνικής Οικονομίας. Ενώ, το έτος 2009 παρατηρούμε αύξηση των παροχών, σε σχέση με το έτος 2008, της τάξεως του 5,15%.

$$Q_3T.Σ.A.Y_{2010-2009} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2010}}{\text{Σύνολο Παροχών 2009}} \cdot 100 = \frac{405.539.270,00}{392.759.159,00} \cdot 100 = 103,25\%$$

$$Q_3T.Σ.A.Y_{2010-2008} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2010}}{\text{Σύνολο Παροχών 2008}} \cdot 100 = \frac{405.539.270,00}{365.589.057,00} \cdot 100 = 110,93\%$$

$$Q_3T.Σ.A.Y_{2009-2008} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2009}}{\text{Σύνολο Παροχών 2008}} \cdot 100 = \frac{392.759.159,00}{365.589.057,00} \cdot 100 = 107,43\%$$

Στο Τομέα Σύνταξης και Αυτασφάλισης Υγειονομικών παρουσιάζεται να αυξάνονται οι παροχές τα δύο χρόνια μετά την ενοποίηση, όμως η αύξηση αυτή να είναι με μειούμενο ρυθμό.

$$Q_3 T. \Sigma. M. E. \Delta. E._{2010-2009} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2010}}{\text{Σύνολο Παροχών 2009}} \cdot 100 = \frac{411.000.000,00}{397.191.690,00} \cdot 100 = 103,48\%$$

$$Q_3 T. \Sigma. M. E. \Delta. E._{2010-2008} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2010}}{\text{Σύνολο Παροχών 2008}} \cdot 100 = \frac{411.000.000,00}{372.650.000,00} \cdot 100 = 110,29\%$$

$$Q_3 T. \Sigma. M. E. \Delta. E._{2009-2008} = \frac{\text{Σύνολο Παροχών 2009}}{\text{Σύνολο Παροχών 2008}} \cdot 100 = \frac{379.191.690,00}{372.650.000,00} \cdot 100 = 101,75\%$$

Στο Τομέα Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων επίσης παρουσιάζεται να αυξάνονται οι παροχές τα δύο χρόνια μετά την ενοποίηση, όμως η αύξηση αυτή είναι με μειούμενο ρυθμό.

Οι αριθμοδείκτες που χρησιμοποιήσαμε, για να επεξεργαστούμε τα στοιχεία των προϋπολογισμών των Τομέων του Ε.Τ.Α.Α., μας αποκάλυψαν παρά τα πιθανά μη αξιόπιστα στοιχεία που εμφανίζουν, ότι η ενοποίηση δεν βελτίωσε την δραστηριότητα των Τομέων, οι εισφορές ανά Τομέα καλύπτουν όλο και μικρότερο ποσοστό των παροχών με εξαίρεση το Τομέα Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., τέλος οι παροχές στο Τομέα Τ.Σ.Α.Υ και Τομέα Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. αυξάνονται με μειούμενο ρυθμό, σε αντίθεση με το Τομέα Ασφάλισης Νομικών που παρουσιάζει μείωση των παροχών τα τελευταία δύο χρόνια.

3.4 Η αναλογιστική μελέτη που εκπονήθηκε από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή

Τον Απρίλιο του 2010, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή ολοκλήρωσε, το αριθμητικό μέρος των δημογραφικών προβολών και χρηματοροών για το Ενιαίο Ταμείο Ε.Τ.Α.Α. έως το έτος 2030.

Η αναλογιστική μελέτη που μας δόθηκε αποτελούνταν από τέσσερις σελίδες με στοιχεία, πίνακες και γραφήματα⁷⁸. Οι λόγοι, που δεν υπήρχαν περισσότερα στοιχεία σχετικά με την αναλογιστική μελέτη, ως προς τη παρουσίαση της, ήταν το φόρτο εργασίας της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, για την έγκαιρη εκτέλεση μιας σειράς μελετών, προκειμένου αυτές να παρουσιαστούν στους εκπροσώπους του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, με σκοπό τη

⁷⁸ Εθνική Αναλογιστική Αρχή, στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα προβολών Ε.Τ.Α.Α., Αθήνα 2010, 1-4.

νέα μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος, που θα εναρμονίζονταν με τις επιταγές του Μνημονίου για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας.

Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή μας ενημέρωσε ότι, για τη μελέτη χρησιμοποιήθηκαν οι καταστατικές διατάξεις των Ταμείων, επίσης η μελέτη έγινε με τη χρήση στοιχείων ανά άτομο που ελήφθησαν από την ΗΔΙΚΑ Α.Ε. και τις υπηρεσίες των Ταμείων με ημερομηνία αποτίμησης την 31-12-2008. Από τα στοιχεία ανά άτομο προέκυψαν συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία και αποτελέσματα, στη συνέχεια έγινε αντιπαραβολή με τα απολογιστικά στοιχεία των Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Α.Ν. και Τ.Σ.Α.Υ.. Χρησιμοποιήθηκαν οι τιμές για τις μακροχρόνιες μεταβλητές με ημερομηνία 31-12-2007, (ίδιες με αυτές της προηγούμενης αναλογιστικής μελέτης με ημερομηνία 31-12-2007). Οι χρηματοροές ως το έτος 2030 παρουσιάζονται σε πίνακα σε τιμές 31-12-2008⁷⁹. Αμέσως μετά θα παρατεθούν οι πίνακες και τα γραφήματα και θα γίνει η εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, δίχως τη δυνατότητα σε βάθος ανάλυση λόγω της έλλειψης περαιτέρω στοιχείων, όπως οι αναλογιστικές υποθέσεις (ορισμός τεχνικής βάσης, δημογραφικές υποθέσεις, οικονομικές υποθέσεις, κ.α.), οι αναλογιστικές συναρτήσεις, τα πληθυσμιακά πρότυπα, κ.α.⁸⁰.

Επίσης από τους εκπροσώπους της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, ενημερωθήκαμε ότι, δεν είχε ληφθεί υπόψη ο κοινωνικός πόρος και για τα τρία πρώην Ταμεία, καθώς επίσης δεν είχε ληφθεί υπόψη η τριμερής χρηματοδότηση (στο σκέλος του Κράτους) για τους νέους ασφαλισμένους σε ποσοστό ίσο με 10% επί των εισφορών. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που αφορούν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του Ενιαίου Ταμείου δεν θα είναι ολοκληρωμένες, λόγω ότι δεν προσδιορίζονται επαρκώς η μεθοδολογία, τα βασικά στατιστικά στοιχεία, οι αναλογιστικές παραδοχές και στο σύνολο τους οι αναλογιστικές προβολές⁸¹.

⁷⁹ Εθνική Αναλογιστική Αρχή, στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα προβολών Ε.Τ.Α.Α., Αθήνα 2010, 1.

⁸⁰ Ζυμπίδης Α., *Συνταξιοδοτικά Ταμεία και Αναλογιστικές Μελέτες*, Αθήνα (Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών) 2008, 34-139.

⁸¹ Ρομπόλης Σ., Ρωμανιάς Γ., Μαργιός Β., Χατζηβασύλογλου Ι., *Αναλογιστική μελέτη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) 2001, 13-70.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19 Δημογραφικά στοιχεία

Έτος	Ενεργός πληθυσμός	Συνταξιούχοι	Αναλογία
2008	254.516	28.975	8,8
2009	239.002	38.033	6,3
2010	227.635	43.601	5,2
2011	218.829	47.678	4,6
2012	211.660	51.059	4,1
2013	205.588	53.566	3,8
2014	200.438	55.922	3,6
2015	195.998	57.711	3,4
2016	192.258	59.991	3,2
2017	188.971	62.486	3,0
2018	186.023	64.837	2,9
2019	183.447	67.073	2,7
2020	181.374	69.384	2,6
2021	179.516	71.709	2,5
2022	178.140	74.329	2,4
2023	177.137	76.771	2,3
2024	176.455	78.983	2,2
2025	176.140	81.336	2,2
2026	176.207	84.012	2,1
2027	176.633	87.151	2,0
2028	177.384	90.477	2,0
2029	178.382	94.170	1,9
2030	179.561	97.879	1,8

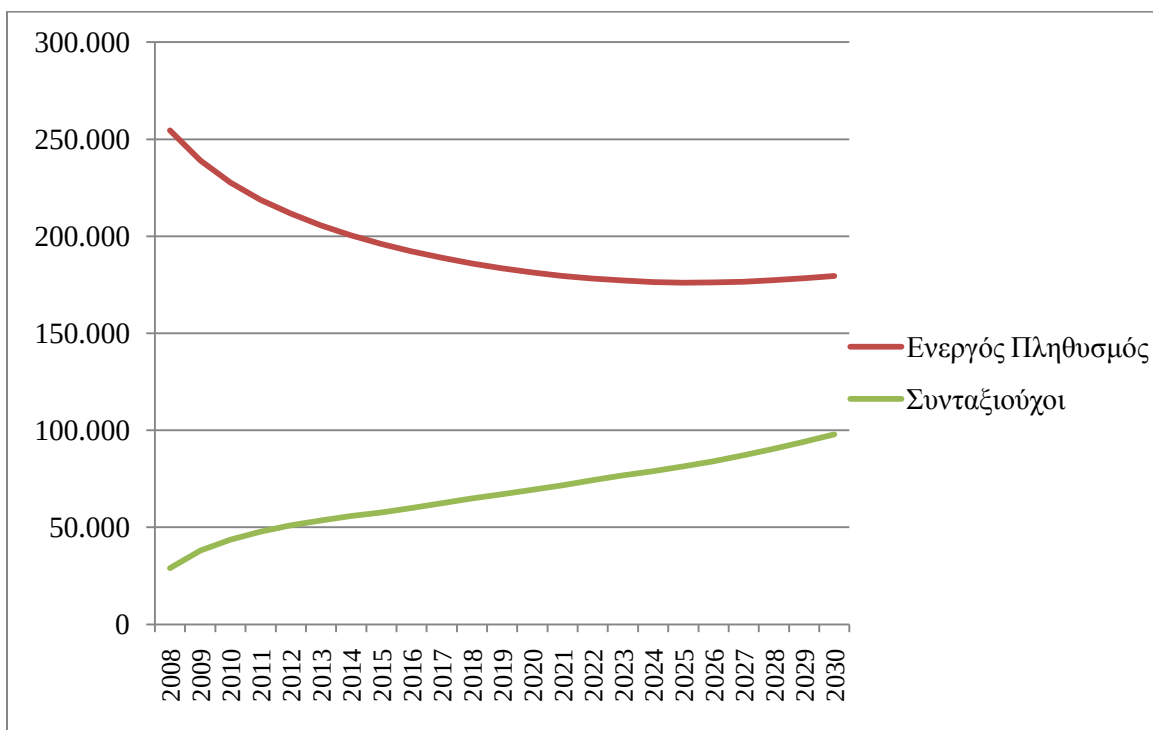
Πηγή: Εθνική Αναλογιστική Αρχή, Αθήνα 2010, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Σύμφωνα με το πίνακα 19, παρατηρούμε ότι από το έτος 2008 έως το έτος 2020, έχουμε σημαντική μείωση του ενεργού πληθυσμού κατά 29%, γεγονός που παρατηρείται να παραμένει σταθερά και στα επόμενα χρόνια μέχρι το 2030, με ενεργό πληθυσμό στα επίπεδα γύρω στις 180.000 χιλ. άτομα.

Λόγω της μεγάλης μείωσης του ενεργού πληθυσμού μέχρι το 2020 και της αύξησης των συνταξιούχων, ο αριθμός μείωσης της αναλογίας ενεργού πληθυσμού προς συνταξιούχους είναι υψηλός για το χρονικό διάστημα 2008 έως 2020, ενώ στη συνέχεια λόγω της σταθεροποίησης τους ενεργού πληθυσμού, ο ρυθμός της μείωσης της αναλογίας είναι μικρότερος. Επομένως μετά το 2020, η αναλογία ενεργού πληθυσμού προς τους

συνταξιούχους μειώνεται, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται τα πρώτα σοβαρά προβλήματα όσον αφορά τη βιωσιμότητα του Ενιαίου Ταμείου.

ΓΡΑΦΗΜΑ 1 Δημογραφικά στοιχεία

Πηγή: Εθνική Αναλογιστική Αρχή, Αθήνα 2010, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου

Στο γράφημα 1, καταδεικνύεται παραστατικά, η μείωση τα επόμενα είκοσι χρόνια της αναλογίας μεταξύ του ενεργού πληθυσμού και των συνταξιούχων, καθώς και η σχεδόν γραμμική αύξηση των συνταξιούχων σε όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, με αποτέλεσμα το Ταμείο να μην μπορεί να ανταπεξέλθει στις ασφαλιστικές και οικονομικές του υποχρεώσεις.

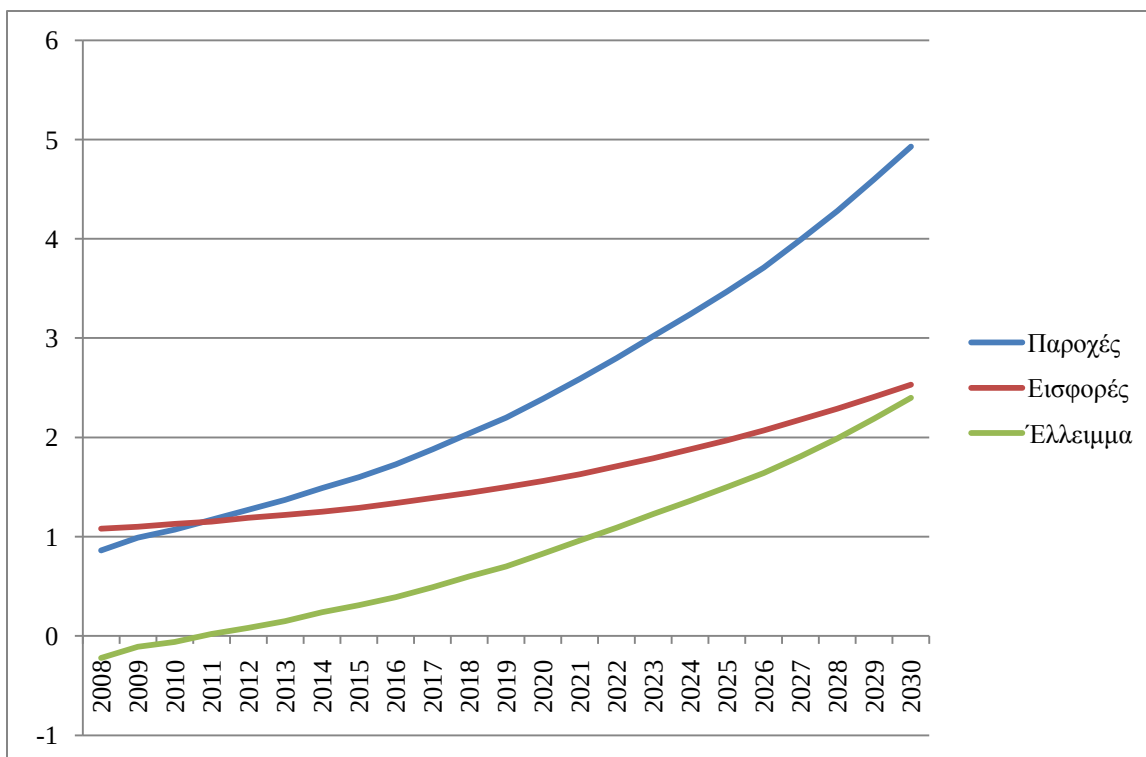
ΠΙΝΑΚΑΣ 20 Χρηματοροές

Έτος	Παροχές	Εισφορές	Έλλειμμα
2008	0,86	1,08	-0,22
2009	0,99	1,10	-0,11
2010	1,07	1,13	-0,06
2011	1,17	1,15	0,02
2012	1,27	1,19	0,08
2013	1,37	1,22	0,15
2014	1,49	1,25	0,24
2015	1,60	1,29	0,31
2016	1,73	1,34	0,39
2017	1,88	1,39	0,49
2018	2,04	1,44	0,60
2019	2,20	1,50	0,70
2020	2,39	1,56	0,83
2021	2,59	1,63	0,96
2022	2,80	1,71	1,09
2023	3,02	1,79	1,23
2024	3,24	1,88	1,36
2025	3,47	1,97	1,50
2026	3,71	2,07	1,64
2027	3,99	2,18	1,81
2028	4,28	2,29	1,99
2029	4,60	2,41	2,19
2030	4,93	2,53	2,40

Πηγή: Εθνική Αναλογιστική Αρχή, Αθήνα 2010, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.

Στο πίνακα 20, παρατηρούμε ότι, τα πρώτα τρία χρόνια λειτουργίας του Ενοποιημένου Ταμείου, τα έσοδα καλύπτουν τις παροχές, ωστόσο από το 2011 και μετά λόγω της μεγάλης αύξησης των παροχών, που οφείλεται στην αύξηση των συνταξιούχων και στη μείωση του ενεργού πληθυσμού με αποτέλεσμα την αντίστοιχη μείωση των εισφορών, όπως βλέπουμε στο πίνακα 19, η αρχική εντύπωση διαφοροποιείται και παρουσιάζεται η πραγματική οικονομική κατάσταση που πρόκειται να αντιμετωπίσει ο Ενοποιημένος Φορέας.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2 Χρηματοροές

Πηγή: Εθνική Αναλογιστική Αρχή, Αθήνα 2010, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου

Στο γράφημα 2, παρατηρούμε την εξέλιξη των παροχών τα επόμενα είκοσι χρόνια, η οποία έχει ρυθμό αυξητικό. Στη συνέχεια βλέπουμε, την εξέλιξη των εισφορών, οι οποίες αυξάνονται και αυτές σε βάθος χρόνου. Παράλληλα, το έλλειμμα ακολουθεί και αυτό την αυξητική πορεία των παροχών και των εισφορών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

4.1 Πως επέδρασε ο «μεταρρυθμιστικός» νόμος στην ενοποίηση των τριών Ταμείων

Η ενοποίηση των τριών πρώην Ταμείων και σήμερα Τομέων, ήταν το επισφράγισμα των αντιφατικών κατευθύνσεων των τελευταίων «μεταρρυθμίσεων», σε σχέση με την αντιμετώπιση της πολυδιάσπασης των ασφαλιστικών φορέων⁸². Ο ν.3655/2008 επιδιώκει κυρίως αλλαγές διοικητικού, οργανωτικού και λειτουργικού χαρακτήρα και όχι αλλαγές κοινωνικοασφαλιστικές. Η δημιουργία μιας «κοινής στέγης», ενιαίας διοίκησης, δεν θα πει ότι οι νέοι Τομείς λειτουργούν ενοποιημένα, αλλά ως ανεξάρτητα τμήματα με βάση τα ισχύοντα σήμερα καταστατικά παροχών, τα οποία παραμένουν αναλλοίωτα.

Για όσο διάστημα το νέο Ενιαίο Ταμείο θα λειτουργεί χωρίς ουσιαστική ενοποίηση εισφορών, παροχών και προϋποθέσεων πρόσβασης στις παροχές, καθώς επίσης θα διατηρούνται αναλλοίωτα και σε ισχύουν τα καταστατικά των πρώην Ταμείων και η περιουσιακή τους αυτοτέλεια⁸³, τότε καμία ουσιαστική ενοποίηση δεν είναι δυνατό να μπορεί να πραγματοποιηθεί και να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, όπως παραδείγματος χάριν οι δυνατότητες που πρόσφερε ο νόμος για τη δημιουργία οικονομικών κλίμακος.

Η σκέψη για μια νέα ενοποίηση με το σύνολο των ανεξάρτητα απασχολουμένων, αποτελεί μια προβληματική εκδοχή, του ήδη επιβαρυσμένου κλίματος που επικρατεί στο Ενιαίο Ταμείο και της ανάγκης εξεύρεσης άμεσων λύσεων, στο ήδη δύσκολο εγχείρημα της ενοποίησης των τριών πρώην Ταμείων.

Οι ενοποιημένες κεντρικές υπηρεσίες, αποτελούν συλλογείς των στοιχείων που με τη σειρά τους συλλέγουν οι Τομείς και προσπαθούν να συντονίσουν χωρίς αξιόλογα μέχρι στιγμής αποτελέσματα, τις υπηρεσίες των τριών Τομέων για το λόγο ότι η ενοποίηση δεν έχει επιτευχθεί παρά μόνο στο πλαίσιο του ν.3655/2008.

⁸² Ρωμανιάς Γ., «Οι προοπτικές μεταρρύθμισης ενός θεσμού σε κρίση», στο *Ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας*, επιμ. Αμίτσης Γ., Αναγνώστου – Δεδούλη Α., Κατρούγκαλος Γ., Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2010, 67-73.

⁸³ Ρωμανιάς Γ., «Οι προοπτικές μεταρρύθμισης ενός θεσμού σε κρίση», στο *Ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας*, επιμ. Αμίτσης Γ., Αναγνώστου – Δεδούλη Α., Κατρούγκαλος Γ., Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2010, 73.

4.2 Η λειτουργία των νέων Τομέων στο ενοποιημένο Ταμείο

Η προσπάθεια, να εκτιμηθεί, η σημερινή κατάσταση στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων, θα είχε αποβεί άκαρπη ή εντελώς επιφανειακή στη καταμέτρηση μικρού αριθμού προβλημάτων, αν δεν μας είχε επιτραπεί από τη διοίκηση του Ταμείου, να πάρουμε πληροφορίες από τα Διοικητικά του Συμβούλια και τις αποφάσεις των Διοικουσών Επιτροπών και να παρουσιαστεί το εύρος των θεμάτων σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κεντρικές και τομεακές υπηρεσίες σε καθημερινή βάση, με στόχο την εύρυθμη λειτουργία του Ενιαίου Ταμείου.

Οι διαφορές απόψεων και οι αποφάσεις των Τριών Διοικουσών Επιτροπών, σχετικά με τη λειτουργία του Ενιαίου Ταμείου, παρουσιάζει ανάγλυφα τη προβληματική σύλληψη της ενοποίησης, η οποία παραμένει στο μεγαλύτερο μέρος στα χαρτιά. Δίνοντας ένα μικρό παράδειγμα των όσων αναφέρονται πιο πάνω, παρατηρούμε ότι η Διοικούσα Επιτροπή Μηχανικών στη 82/02-11-2009 συνεδρίασή της, θέμα 23, αποφάσισε στα πλαίσια της λογιστικής-οικονομικής αυτοτέλειας του ν.3655/2008, να προτείνει τα έξοδα των Τομέων να καλύπτονται αυτοτελώς⁸⁴.

Στη συνεδρίαση 54/12-11-2009 του Δ.Σ. του Ε.Τ.Α.Α., στο θέμα 42, αποφασίστηκε ύστερα από τη γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του Ε.Τ.Α.Α. και τις αποφάσεις των Διοικουσών Επιτροπών των Μηχανικών, των Υγειονομικών και των Νομικών και το Δ.Σ. αποφάσισε κατά πλειοψηφία σε ερωτήματα σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 136 του ν.3655/2008, ότι: α) στα πλαίσια της Λογιστικής και Οικονομικής Αυτοτέλειας του ν.3655/2008, τα έξοδα των Τομέων καλύπτονται αυτοτελώς, β) μέχρι τη τροποποίηση του άρθρου 136 του νόμου, οι Τομείς θα συμμετέχουν στα έξοδα των ενιαίων Υπηρεσιών με το ποσοστό, όπως ορίζεται από τις ανωτέρω διατάξεις μόνο για τις δαπάνες των Ενιαίων Υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των αμοιβών Δ.Σ., της μισθοδοσίας του Προέδρου και της μισθοδοσίας του Προσωπικού που εργάζεται στο χώρο των Ενιαίων Υπηρεσιών στην οδό Μάρνη 22 καθώς και των αμοιβών φυσικών ή ΝΠΔΔ που παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε περισσότερους Τομείς, όπως ο Σύμβουλος επενδύσεων⁸⁵, καθώς και άλλες

⁸⁴ Πρακτικά συνεδρίασης της Διοικούσας Επιτροπής Μηχανικών, συνεδρίαση 82/02-11-2009.

⁸⁵ Πρακτικά συνεδρίασης του Δ.Σ. του Ε.Τ.Α.Α., συνεδρίαση 54/12-11-2009, θέμα 42.

αποφάσεις παρόμοιου περιεχομένου, στα πλαίσια του θέματος 42 της συνεδρίασης του Δ.Σ 54/12-11-2009.

Στις 11-01-2010, ο Υφυπουργός του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης κ. Γ. Κουτρουμάνης, με το υπ' αριθμ. πρωτ. Φ.80000/οικ.504/23, ζητούσε από τα ενοποιημένα Ταμεία να καταγράψουν τα προβλήματα που αντιμετώπιζε ο φορέας τους και απαιτούσαν νομοθετική ρύθμιση μετά την εφαρμογή του ν.3655/2008.

Η απάντηση του Ε.Τ.Α.Α. στις 19-01-2010 με αρ. πρωτ. 602, παρουσιάζει απτά τα προβλήματα που προέκυψαν μετά την εφαρμογή του νόμου. Μερικές από τις προτάσεις για την τροποποίηση των διατάξεων του ν.3655/2008 παρουσιάζονται στη συνέχεια⁸⁶ και χωρίζονται σε δύο μέρη. Ενδεικτικά θα παρουσιαστούν κάποιες προτάσεις, με σκοπό να γίνει κατανοητό το μέγεθος των προβλημάτων, που αντιμετωπίζει στην εφαρμογή του ο μεταρρυθμιστικός νόμος.

Στο πρώτο μέρος, οι προτάσεις αναφέρονται στη τροποποίηση συγκεκριμένων διατάξεων του νόμου επί νομικών και διαδικαστικών θεμάτων. Στο θέμα 5 αναφέρεται ότι, «με το άρθρο 32 του ν.3655/2008, η Διεύθυνση Νομικών Υποθέσεων υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης, ενώ το νομικά και διαρθρωτικά σωστό είναι η Διεύθυνση Νομικών Υποθέσεων να είναι ανεξάρτητη υπηρεσία, υπαγόμενη απευθείας στο Πρόεδρο που είναι ο εντολέας των Δικηγόρων, που υπηρετούν με έμμισθη εντολή, κ.α.»⁸⁷.

Στο θέμα 7 των προτάσεων τίθεται ένα άλλο πρόβλημα, «επειδή στο αρχικό κείμενο του νόμου, δεν είχε ρητά αναφερθεί η Διεύθυνση Εποπτείας και Ελέγχου Περιφερειακών Υπηρεσιών του εντασσόμενου Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., η οποία υφίσταται στον Οργανισμό του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. (ΠΔ 62/06), προτείνεται να προστεθεί στο αρθ. 34 παρ. 1 στο τέλος του πρώτου εδαφίου». «Επομένως η διάταξη της παρ. 1 τροποποιημένη θα έχει πλέον ως εξής: «1. Για την εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων των Τομέων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, Υγειονομικών και Νομικών μέχρι την έκδοση του Οργανισμού του Ε.Τ.Α.Α., εξακολουθούν να διατηρούνται σε ισχύ οι

⁸⁶ Απάντηση του Ε.Τ.Α.Α. προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σχετικά με τα προβλήματα που προέκυψαν στο Ε.Τ.Α.Α. μετά την εφαρμογή του Ν.3655/2008, Αθήνα 2010, 1-15.

⁸⁷ Απάντηση του Ε.Τ.Α.Α. προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σχετικά με τα προβλήματα που προέκυψαν στο Ε.Τ.Α.Α. μετά την εφαρμογή του Ν.3655/2008, Αθήνα 2010, 2.

υπηρεσίες των εντασσόμενων Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Σ.Α.Υ. και Ταμείου Νομικών, οι οποίες ασκούσαν αρμοδιότητες ασφάλισης, εσόδων και παροχών, καθώς και η Διεύθυνση Εγγυοδοσίας και Πιστοδοσίας και η Διεύθυνση Εποπτείας και Ελέγχου Περιφερειακών Υπηρεσιών. Επίσης, οι υπηρεσίες των παραπάνω αναφερόμενων εντασσόμενων Ταμείων, οι οποίες ασκούσαν αρμοδιότητες διοικητικού και οικονομικού περιεχομένου εξακολουθούν να διατηρούνται σε ισχύ, ασκώντας εκείνες τις αρμοδιότητες που δεν περιγράφονται στις ενιαίες υπηρεσίες. Οι υπηρεσίες με αρμοδιότητες ανάλογες με εκείνες που ασκούν οι ενιαίες υπηρεσιακές μονάδες Ε.Τ.Α.Α., καταργούνται»⁸⁸.

Το δεύτερο μέρος των προτάσεων, αναφέρεται σε θέματα λειτουργικών προβλημάτων των υπηρεσιών. Στη πρόταση νούμερο 1 έχουμε «λόγω των μεγάλων ελλείψεων σε προσωπικό των Τομέων αλλά και της νεοσυσταθείσας με το ν.3655/2008 Κεντρικής Υπηρεσίας του Ε.Τ.Α.Α., η οποία στελεχώθηκε από υπαλλήλους των ήδη αποδεκατισμένων σε προσωπικό Τομέων, καθίσταται απαραίτητη η κατάργηση (τουλάχιστον ως προς το Ε.Τ.Α.Α.) της διάταξης της παρ. 13 του άρθρου 138 του ν.3655/2008 από τότε που ίσχυσε.

Στη πρόταση 3, στο δεύτερο σκέλος της έχουμε: «Παρατηρείται τεράστιο πρόβλημα με τη κατάργηση των Υπηρεσιών Μηχανογράφησης των Τομέων. Σύμφωνα με το ν.3655/2008 προβλέπονταν για το Ε.Τ.Α.Α. μια Διεύθυνση Πληροφορικής όπου όλοι οι υπάλληλοι της θα ήσαν συστεγασμένοι και θα εργάζονταν για όλο το Ε.Τ.Α.Α., ενιαίες υπηρεσίες και Τομείς. Στη πράξη όμως δεν έγινε έτσι. Λίγα μόνο άτομα της πληροφορικής μεταφέρθηκαν στα γραφεία των ενιαίων υπηρεσιών και οι υπόλοιποι παρέμειναν στους Τομείς.

Επειδή οι Τομείς διατηρούν την αυτοτέλειά τους καθώς και τις λειτουργίες τους αμέριστε όπως και πριν (διαφορετικές του ενός Τομέα από τον άλλο) και επειδή έχουν και διατηρούν τα μηχανογραφικά τους κέντρα τις εφαρμογές αλλά και τους χρήστες τους στις εγκαταστάσεις τους, πρέπει να υπάρχει ομάδα πληροφορικής σε κάθε έναν από αυτούς που να διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία τους (καλή λειτουργία, αντιμετώπιση προβλημάτων, υποστήριξη χρηστών, δίκτυα, επικοινωνίες, εφαρμογές κ.α.). Αυτό σε αυτή

⁸⁸ Απάντηση του Ε.Τ.Α.Α. προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σχετικά με τα προβλήματα που προέκυψαν στο Ε.Τ.Α.Α. μετά την εφαρμογή του ν.3655/2008, Αθήνα 2010, 3.

τη φάση και μέχρι την δημιουργία του Οργανισμού του Ε.Τ.Α.Α., μπορεί να αντιμετωπισθεί με τη δημιουργία, επιπλέον των άλλων και των τριών Τμημάτων της Διεύθυνσης Πληροφορικής, σύμφωνα με τις τρεις Διοικούσες⁸⁹, κ.α..

Από τα παραπάνω, γίνεται άμεσα αντιληπτό ότι, σχεδόν δύο χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας του ενοποιημένου Ταμείου, τα προβλήματα και για τους τέσσερις κλάδους (κύριας σύνταξης, επικουρικής σύνταξης, ασθένειας και πρόνοιας) παραμένουν και δημιουργούν σοβαρά δυσκολίες στη λειτουργία του ενιαίου σήμερα Ταμείου.

4.3 Οι όροι και οι προϋποθέσεις μιας νέας ενοποίησης του Ε.Τ.Α.Α.

Σε ποιο βαθμό είναι εφικτό σήμερα το Ε.Τ.Α.Α., να προχωρήσει σε μια νέα ενοποίηση με άλλα Ταμεία, δεν έχει παρά να διερευνηθεί, με βάση τη τωρινή του διοικητική και οργανωτική, καθώς και οικονομική κατάσταση, και σύμφωνα με το α β γ και τις προϋποθέσεις που θέτει μια τέτοια ενοποίηση.

Η πιθανή εκδοχή συνένωσης του Ε.Τ.Α.Α. παραδείγματος χάριν με τον Ο.Α.Ε.Ε. (Οργανισμό Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών), ως πιο προσιτή σε σχέση με το αντικείμενο της απασχόλησης, ελεύθεροι και ανεξάρτητοι κυρίως αυτοαπασχολούμενοι, θα είχε πολλά εμπόδια να ξεπεράσει, πρώτα από όλα το ότι, ο Ο.Α.Ε.Ε. έχει σοβαρά οικονομικά προβλήματα ως προς το σκέλος της απονομής των παροχών, δεν έχει ακόμη και σήμερα πλήρως πετύχει⁹⁰, μια ενοποιητική διαδικασία που προηγείται σχεδόν δέκα χρόνια με το ν.2676/1999 με την ίδρυση του Ο.Α.Ε.Ε. και με την ενοποίηση των τριών Ασφαλιστικών Ταμείων (Τ.Ε.Β.Ε., Τ.Σ.Α, Τ.Α.Ε.)⁹¹, καθώς και με τους επιπλέον εντασσόμενους φορείς που προβλέπει ο ν.3655/2008⁹², που για μόνο στον κλάδο σύνταξης έχουμε την ένταξη του Ταμείου Πρόνοιας Ξενοδόχων, του Ταμείου Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων και του Ταμείου Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης

⁸⁹ Απάντηση του Ε.Τ.Α.Α. προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σχετικά με τα προβλήματα που προέκυψαν στο Ε.Τ.Α.Α. μετά την εφαρμογή του ν.3655/2008, Αθήνα 2010, 6-7.

⁹⁰ Κουτρουμάνης Γεώργιος, Τα πραγματικά προβλήματα και η αναποτελεσματικότητα του νέου ασφαλιστικού νόμου, η επόμενη μέρα., στο Αφιέρωμα στο Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α', 58/3.4.2008), Επιθεώρησης Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης, Τόμος ΜΙ', Τεύχη 4-5, Αθήνα 2008, 419-427.

⁹¹ Για το νόμο 2676/1999, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων <http://www.ggka.gr>, (πρόσβαση στις 20/3/2010).

⁹² Για το νόμο 3655/2008, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων <http://www.ggka.gr>, (πρόσβαση στις 24/4/2010).

Προσωπικού Ιπποδρομιών. Άρα μια νέα ενοποίηση του Ο.Α.Ε.Ε. με το Ε.Τ.Α.Α. θα ήταν ένα εκρηκτικό δείγμα ενοποίησης ως προς τους ασφαλισμένους, αλλά και ως προς το προσωπικό των εντασσόμενων φορέων.

Αν μελετήσουμε και λάβουμε σοβαρά υπόψη ότι ο ν.3655/2008, δεν επηρέασε όσον αφορά τους ασφαλισμένους τους όρους και τις προϋποθέσεις των παροχών που ίσχυαν πριν την ένταξη τους στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων και όσον αφορά το προσωπικό του νέου Φορέα δεν θίγεται η μισθολογική κατάσταση, η εξέλιξη και τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα του εντασσόμενου προσωπικού, τότε μπορούμε να περιμένουμε σε μια επόμενη ενοποίηση, σοβαρές δυσκολίες στην υλοποίηση της ενοποίησης των εισφορών και των παροχών διαφορετικών ως προς τα οικονομικά και περιουσιακά καθώς και διοικητικά στοιχεία Τομέων. Ήδη, η εμπειρία που έχουμε αποκομίσει από την λειτουργία της Κεντρικής Υπηρεσίας του Ε.Τ.Α.Α., είναι αποκαρδιωτική για να προωθήσει και να συνδράμει μια νέα ενοποίηση άμεσα.

Οι ομοειδείς επαγγελματικές κατηγορίες στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν έχουν παρόμοια αποθεματικά και δεν αντιμετωπίζουν άμεσα τα ίδια οικονομικά προβλήματα και δεν έχουν τα ίδια οργανωτικά και λειτουργικά δεδομένα. Οι επιταγές του Μνημονίου για την Ελλάδα (03-05-2010) που αναφέρεται⁹³ σε θέματα οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής, επαληθεύει τη πρόθεση δημιουργίας, στο άμεσο μέλλον τριών κύριων Ταμείων Ασφάλισης. Επομένως, παρόλο που μια επόμενη και χωρίς τη κατάλληλη προετοιμασία ενοποίηση πραγματοποιηθεί, οι αρνητικές συνέπειες ως προς τη λειτουργία και την οικονομική θέση του νέου Φορέα δεν θα αργήσουν να είναι εμφανείς στους ασφαλισμένους, τους συνταξιούχους και σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία.

4.4 Συμπεράσματα και Προτάσεις

Τα στοιχεία που συλλέχτηκαν, για τη περίπτωση μελέτης του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων, μετά την υλοποίηση του ν.3655/2008, αφού μελετήθηκαν και έγιναν οι κατάλληλες επεξεργασίες, μας πρόσφεραν τα ακόλουθα συμπεράσματα.

⁹³ Αναφορικά με το Μνημόνιο, βλέπετε αναλυτικά στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10111.pdf>, (πρόσβαση στις 15/7/2010).

Από τα αριθμητικά δεδομένα της Ε.Α.Α. και την αποτύπωση τους σε πίνακες και γραφήματα, κατανοούμε ότι η συνεχής μείωση του ενεργού πληθυσμού και η παράλληλη αύξηση των συνταξιούχων, θα δημιουργήσει τα επόμενα χρόνια στο Ε.Τ.Α.Α. πρόβλημα βιωσιμότητας⁹⁴, παρόλο που σήμερα μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του.

Η οικονομική καθώς και η διοικητική και οργανωτική συγκρότηση του Ταμείου, μετά το ν.3655/2008, δεν απέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ο νόμος περιέχει σοβαρές αντιφάσεις, η κινητή και ακίνητη περιουσία και οι πόροι των εντασσόμενων⁹⁵, ως Τομέων ή κλάδων μεταβιβάζονται κατά το άρθρο 136 παρ. 3 του νόμου στο ενιαίο Ταμείο που καθίσταται καθολικός διάδοχος των καταργούμενων ασφαλιστικών οργανισμών και παράλληλα αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις του. Επίσης, προβλέπει ο νόμος ότι, οι Τομείς έχουν λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια, χωρίς να έχουν οι Τομείς δικά τους όργανα με αποφασιστική αρμοδιότητα για την επιδίωξη των σκοπών τους (διοικητική αυτοτέλεια), ούτε να μπορούν να σχηματίσουν τη δική τους περιουσία (περιουσιακή αυτοτέλεια) για τον ειδικό σκοπό που επιδιώκουν.

Τη διοίκηση των νέων και των γενικών ασφαλιστικών οργανισμών ασκεί το Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο συμμετάσχουν και οι κάθε φορά εκπρόσωποι των επαγγελματικών ενώσεων των ασφαλισμένων. Οι αποφασιστικές αρμοδιότητες⁹⁶ ανήκουν στο Διοικητικό Συμβούλιο, ενώ όπου προβλέπονται «διοικούσες επιτροπές», αυτές έχουν μόνο ρόλο εισηγητή.

Δεν επιτυγχάνονται οι σκοποί δημοσίου συμφέροντος που επικαλείται ο νομοθέτης, για το λόγο ότι, μειώνεται η συνοχή του συστήματος και αυξάνεται η πολυπλοκότητα του⁹⁷. Δεν εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα, όπως παρουσιάζεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, γιατί η εξοικονόμηση των διοικητικών δαπανών προφανώς δεν αφορά τις διοικητικές υπηρεσίες, αφού αυτές διατηρούνται και δεν μειώνονται. Η μείωση του αριθμού των Δ.Σ., σε σχέση με το σύνολο των διοικητικών δαπανών, έχει μηδαμινό

⁹⁴ Εθνική Αναλογιστική Αρχή, στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα προβολών ΕΤΑΑ, Αθήνα 2010.

⁹⁵ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, *Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α'58/3.4.2008)*, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 1-26.

⁹⁶ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, *Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α'58/3.4.2008)*, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 13-14.

⁹⁷ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, *Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α'58/3.4.2008)*, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 14-15.

κόστος. Επίσης δεν αναβαθμίζεται η εποπτεία και ο οικονομικός έλεγχος, στο μέτρο που απουσιάζουν τα μέσα ελέγχου (αξιόπιστα οικονομικά στοιχεία), οι διαδικασίες, οι προδιαγραφές και το εξειδικευμένο προσωπικό.

Εντοπίζουμε τη παράβαση του κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου⁹⁸, με τη παράβαση της αρχής της βιωσιμότητας, για το λόγο ότι δεν αντιμετωπίζονται ανά ασφαλιστικό οργανισμό τα αίτια των ελλειμμάτων και οι δυνατότητες ανάκαμψης. Παραβιάζεται η αρχή της σύνταξης επιστημονικών μελετών πριν τη μεταρρύθμιση και παράλληλα η αρχή της συμμετοχής και του κοινωνικού διαλόγου. Η διοικητική μεταρρύθμιση, δεν προσβάλλει ευθέως τα περιουσιακά δικαιώματα των ασφαλισμένων, διότι καταρχήν δεν θίγει τις ασφαλιστικές παροχές. Όμως επεμβαίνει δυσμενώς στο ασφαλιστικό κεφάλαιο, με τη κατανομή των πόρων και της περιουσίας των εντασσόμενων πρώην Ταμείων στους κλάδους, η οποία γίνεται με βάση τις εισφορές σε κάθε κλάδο, επίσης με την πρόβλεψη ότι η περιουσία των καταργούμενων οργανισμών ανήκει πλέον στον ενιαίο οργανισμό και τη διαχειρίζεται το Δ.Σ.. Όταν μάλιστα στο Ενιαίο Ταμείο, εντάσσονται ασφαλιστικοί οργανισμοί με διαφορετικό επίπεδο βιωσιμότητας, ελλοχεύει ο κίνδυνος οι βιώσιμοι τομείς να χρηματοδοτούν τους μη βιώσιμους.

Στη λειτουργία των ασφαλιστικών παροχών, οι ενοποιήσεις Ταμείων αποτελούν σοβαρό πρόβλημα⁹⁹, με τη παράλληλη λειτουργία των ποικίλων πακέτων ασφαλιστικών παροχών, την ενιαία διεύθυνση των διαφορετικών πακέτων ασφαλιστικών παροχών και του κινδύνου να αναπτυχθούν γραφειοκρατικές δυσλειτουργίες και να ταλαιπωρηθούν οι ασφαλισμένοι.

Το ασφαλιστικό αποτελεί κύρια ένα πολιτικοοικονομικό πρόβλημα, ο ν.3655/2008 δεν πέτυχε και αυτό φαίνεται από τη γραφειοκρατία που προκάλεσε, την αύξηση των εξόδων και τη μη αξιοποίηση της περιουσίας των εντασσόμενων Τομέων¹⁰⁰. Για να είναι υγιές ένα Ταμείο χρειάζεται πέρα από τις εισφορές, να έχει αναπτυξιακούς στόχους και να επιτυγχάνει υψηλά επίπεδα κοινωνικής αποτελεσματικότητας. Δεν ισχύει το αυτοδιοίκητο

⁹⁸ Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, *Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α' 58/3.4.2008)*, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 15-20.

⁹⁹ Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2009, Αθήνα (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ) 2009, 323-348.

¹⁰⁰ Γαβρίλης Γ., (Πρόεδρος της ΔΕ Μηχανικών & ΕΔΕ και Α' Αντιπρόεδρος του Ε.Τ.Α.Α.), Η Διακυβέρνηση Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, με έμφαση στο πλαίσιο επενδύσεων, στη συζήτηση για τη Λειτουργία και Αξιοποίηση της Περιουσίας των ΦΚΑ και προτάσεις για τον Εκσυγχρονισμό τους, με βάση τα νέα Κοινωνικοοικονομικά Δεδομένα, Αθήνα (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος) 26.11.2009.

των Τομέων και το κράτος συνεχίζει να χρωστάει στους τομείς το τμήμα που του αναλογεί από την τριμερή χρηματοδότηση.

Η κατάσταση που επικρατεί σήμερα στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων, παρουσιάζει τις παθογένειες που αναπτύχθηκαν παραπάνω, με αποτέλεσμα δύο χρόνια μετά την υλοποίηση του ν.3655/2008, οι διαδικασίες ενσωμάτωσης των τριών Τομέων να μην έχουν προχωρήσει κανονικά.

Η μερική ανακίνηση του ασφαλιστικού από τη κυβέρνηση της Ν.Δ. μετά το 2004, οδήγησε το κόμμα της τότε αντιπολίτευσης το Π.Α.Σ.Ο.Κ., στη διατύπωση 10 θέσεων¹⁰¹, μια από τις οποίες αναφέρεται στην ενοποίηση Ταμείων με στόχο 3 Ταμεία για κύρια ασφάλιση και ομαδοποίηση επικουρικών Ταμείων. Οι θέσεις αυτές βλέπουμε ότι αρχίζουν να υλοποιούνται, με τη ψήφιση του ν.3863/2010¹⁰², που αποτελεί ένα νέο νόμο για το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας και το οποίο εναρμονίζεται πλήρως στις επιταγές του Μνημονίου¹⁰³, που αφορά τα μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα Κράτη Μέλη της ζώνης του ευρώ, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην ασφαλιστική «μεταρρύθμιση», λόγω της μη βιωσιμότητας μέσα στα επόμενα χρόνια του σημερινού συνταξιοδοτικού συστήματος, τα υπάρχοντα Ταμεία θα συγχωνευθούν σε τρία, η μεταρρύθμιση θα εισάγει ένα νέο σύστημα σύνδεσης εισφορών και παροχών, με ενιαίους κανόνες¹⁰⁴ που θα ισχύουν κατ' αναλογία σε όλους τους σημερινούς και μελλοντικούς εργαζομένους. Η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης θα οριστεί στα 65 έτη, αυξανόμενη παράλληλα με το προσδόκιμο ζωής. Η «μεταρρύθμιση» θα περιορίσει τη πρόωρη συνταξιοδότηση. Το νέο σύστημα θα προβλέπει επίσης μια σύνταξη κοινωνικού χαρακτήρα με εισοδηματικά κριτήρια για όλους τους πολίτες, με σκοπό τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Η ελληνική κοινωνική, οικονομική και πολιτική πραγματικότητα ζει μέσα στον ασφυκτικό κλοιό, του χρονοδιαγράμματος που θέτει το Μνημόνιο και με τη πρώτη ματιά

¹⁰¹ Γιαννίτσης Τάσος, *Το ασφαλιστικό (ως ορφανό πολιτικής) και μια διέξοδος*, Αθήνα (Πόλις) 2007, 165-171.

¹⁰² Ν.3863/2010, ΦΕΚ 115/Α/15-07-2010, Αθήνα 2010.

¹⁰³ Αναφορικά με το Μνημόνιο, βλέπετε αναλυτικά, στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10111.pdf>, (πρόσβαση στις 15/7/2010).

¹⁰⁴ Αναφορικά με το Μνημόνιο, βλέπετε αναλυτικά, στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10111.pdf>, (πρόσβαση στις 15/7/2010).

δεν φαίνεται να υπάρχει δυνατότητα για ελιγμούς και εύστοχες αναθεωρήσεις. Όμως η κρίση της ελληνικής κοινωνίας, μπορεί να έχει έξοδο από το αδιέξοδο¹⁰⁵ της οικονομικής κρίσης και ύφεσης με την ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας, τις πραγματικές επενδύσεις και τη πραγματική απασχόληση. Είναι απαραίτητο για την αντιμετώπιση του κοινωνικού κόστους, να στηριχτούν κλάδοι παραγωγικής δραστηριότητας και οι οποίοι θα μπορούσαν να επιτύχουν καλύτερες επιδόσεις σε ότι αφορά την ποιότητα, την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Η αγροτική παραγωγή, πολλοί μεταποιητικοί κλάδοι, ο τουρισμός, οι υπηρεσίες και οι κατασκευές θα μπορούσαν να ακολουθήσουν δυναμική πορεία. Η αναδιάρθρωση της οικονομίας με μεταφορά νέων γνώσεων, ανάλογη τεχνολογική υποστήριξη, συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ορθολογική οργάνωση και αποτελεσματική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, είναι στοιχεία ικανά να αναζωπυρώσουν δυναμικούς πόλους ανάπτυξης – καινοτομίας, απασχόλησης και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας.

Ο αναπτυξιακός χαρακτήρας και η ένταση της αναδιανεμητικής διάστασης της οικονομικής πολιτικής του¹⁰⁶ αποτελεί εχέγγυο για την διέξοδο από την οικονομική κρίση και την ύφεση και αποτελεί ποιοτική ατμομηχανή αναθέρμανσης της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, αποτρέποντας την παραγωγική και τεχνολογική περιθωριοποίηση της ελληνικής οικονομίας, την ισοπέδωση της αγοράς εργασίας και την αποδόμηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας και εξασφαλίζει την εργασιακή και κοινωνικό-ασφαλιστική νομιμότητα.

Η πρόκληση για το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα συνίσταται, στη δημιουργία συνθηκών ισορροπίας μεταξύ οικονομικής βιωσιμότητας και της κοινωνικής αποτελεσματικότητας, με όρους βελτίωσης του επιπέδου εξυπηρέτησης των πολιτών.

¹⁰⁵ Ρομπόλης Σάββας, Η κρίση της ελληνικής οικονομίας: Από το αδιέξοδο στην έξοδο, Αθήνα (20.5.2010) INE/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, βλέπεται αναλυτικά στην ιστοσελίδα, <http://www.inegsee.gr/nea/anakoinwseis/i-krisi-tis-ellinikis-oikonomias-apo-to-adiexodo-stin-eksodo.html>, (πρόσβαση στις 06/7/2010).

¹⁰⁶ Ρομπόλης Σάββας, Η κρίση της ελληνικής οικονομίας: Από το αδιέξοδο στην έξοδο, Αθήνα (20.5.2010) INE/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, βλέπεται αναλυτικά στην ιστοσελίδα, <http://www.inegsee.gr/nea/anakoinwseis/i-krisi-tis-ellinikis-oikonomias-apo-to-adiexodo-stin-eksodo.html>, (πρόσβαση στις 06/7/2010).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η σημερινή Ελλάδα με ένα σχεδόν δύο αιώνων νεοσύστατο κράτος, έβαλε από τη πρώτη μέρα της σύστασης του τα θεμέλια για τη δημιουργία ενός ασφαλιστικού συστήματος, το οποίο πέρασαν πολλά χρόνια για να μορφοποιηθεί και να επιτελέσει ως ένα βαθμό τους αρχικούς σκοπούς του.

Τα τελευταία ογδόντα χρόνια πραγματοποιεί μια σειρά διαδοχικές ασφαλιστικές παρεμβάσεις, οι οποίες έρχονται να συμπληρώσουν ή να επικαλύψουν η μια την άλλη, χωρίς να καταφέρνουν να είναι αποτελεσματικές και να δίνουν τη δυνατότητα της ανάπτυξης και μελλοντικής βιωσιμότητας του ασφαλιστικού μας συστήματος.

Ο ν.3655/2008 δεν πέτυχε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα δομικά και λειτουργικά προβλήματα του ασφαλιστικού συστήματος. Οι ενοποιήσεις των πρώην Ταμείων, δεν επέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα ως προς την επίτευξη του κοινωνικού στόχου τους, δηλαδή τη θωράκιση των δικαιωμάτων των τωρινών και μελλοντικών ασφαλισμένων, με τη δημιουργία ενός υγιούς στρώματος βάσης για ένα δίκαιο και βιώσιμο στο μέλλον Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.

Το κράτος πρόνοιας έχει να ικανοποιήσει πολύπλοκα και συχνά αλληλοσυγκρουόμενα αιτήματα, σε αυτό το σημείο, έγκειται η πολιτική διαχείριση και ο σχεδιασμός της κρατικής δράσης, ο οποίος τις περισσότερες φορές παλινωδεί ή καλύπτεται και ρυθμίζεται όπως στις μέρες μας από τις απαιτήσεις του Μνημονίου.

Η πραγματική απουσία ενός οράματος, για το τι πρότυπο κοινωνικού κράτους θέλουμε να υλοποιήσουμε σε αυτή τη χώρα, αποτελεί και παραμένει ένα ζητούμενο. Ένα ζητούμενο που απαιτείται να ενταχθεί σε ένα στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη και τις επενδύσεις, την αύξηση της απασχόλησης με κύριο γνώμονα τη παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, την αναδιανομή του εισοδήματος (σε είδος και σε χρήμα), την αξιοποίηση της εξειδίκευσης της γνώσης και την διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού. Διαφορετικά, το χάσμα κοινωνικών αναγκών και κοινωνικού κράτους, αντί να ελαχιστοποιείται θα διευρύνεται σε βάρος του βιοτικού επιπέδου των πολιτών.

ΠΗΓΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

Α΄ Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Βουλής

Σύνοδος Α΄, της Η΄ Αναθεωρητικής Βουλής, ΙΒ΄ Περίοδος, Συνεδριάσεις ΡΕ΄, ΡΣΤ΄, ΡΖ΄, ΡΗ΄, ΡΘ΄, από 17-20 Μαρτίου 2008.

Β΄ Πρακτικά των Συνεδριάσεων του Ε.Τ.Α.Α. και των Διοικουσών Επιτροπών του

Πρακτικά συνεδρίασης της Διοικούσας Επιτροπής Μηχανικών, συνεδρίαση 82/02-11-2009.

Πρακτικά συνεδρίασης του Δ.Σ. του Ε.Τ.Α.Α., συνεδρίαση 54/12-11-2009, θέμα 42.

Γ΄ Εκθέσεις – Μελέτες - Σημειώσεις

Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο του νόμου 3655/2008, Μάρτιος 2008.

Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2009, ΙΝΕ-ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

Φράγκος Νικόλαος, Ανυφαντή Μαριάννα, Βρόντος Σπυρίδων, αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Μ.ΕΔ.Ε. από το Τμήμα Στατιστικής, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008.

Παναγοπούλου Β., Χαρός Απ., Πετράκη Μ., Βαλαβάνης Μ., αναλογιστική μελέτη για το Τ.Σ.Α.Υ. από ερευνητική ομάδα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2006.

Μαργιός Β., Μαργιού Μ., Αναλογιστική μελέτη για το Ταμείο Νομικών από Prudential Co. Ltd, Αθήνα 2007.

Εθνική Αναλογιστική Αρχή, στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα προβολών ΕΤΑΑ, Αθήνα 2010.

Γνώμη 149 της ΟΚΕ, Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, Αθήνα 18-03-2008.

Νικολοπούλου-Στεφάνου Ηρώ, *Κοινωνικό Κράτος (Ιστορία-Τάσεις-Προοπτικές)*, Αθήνα (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών) 2002.

Σημειώσεις της Διεύθυνσης Κύριας Ασφάλισης Αυτοαπασχολουμένων της Γ.Γ.Κ.Α, Αθήνα (Ιούνιος 2010).

Δ' Άρθρα - Νόμοι

N.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008.

N.3863/2010, ΦΕΚ 115/Α/15-07-2010, Αθήνα 2010.

Ε' Περιοδικά

Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης, Τόμος ΜΙ', Τεύχη 4-5, Αθήνα 2008.

Κουτρουμάνης Γεώργιος, Τα πραγματικά προβλήματα και η αναποτελεσματικότητα του νέου ασφαλιστικού νόμου, η επόμενη μέρα., στο Αφιέρωμα στο Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α', 58/3.4.2008), Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης, Τόμος ΜΙ', Τεύχη 4-5, Αθήνα 2008.

ΣΤ' Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, <http://www.ggka.gr>, παρουσιάζονται οι παρακάτω νόμοι (ν.1902/1990, ν.2084/1992, ν.2676/1999, ν.3029/2002, ν.3232/2004, ν.3371/2005, ν.3518/2006, ν.3655/2008), (πρόσβαση στις 20/3/2010).

Διεθνές Γραφείο Εργασίας, <http://www.ilo.gr/public/libdoc/ilo/2010/453536.pdf>, (πρόσβαση στις 27/7/2010).

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10111.pdf>, (πρόσβαση στις 15/7/2010).

Ευρωπαϊκή Ένωση, http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_protection/index_el.htm, (πρόσβαση στις 10/6/2010).

Ferrera Maurizio, <http://users.unimi.it/ferrera/sw/home.php>, (πρόσβαση στις 4/6/2010).

Για το νόμο 3518/2006, ΦΕΚ 272, τεύχος Α, αρ. 4, δείτε περισσότερα στην ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου <http://www.et.gr> (πρόσβαση 30/06/2010).

Ρομπόλης Σάββας, Η κρίση της ελληνικής οικονομίας: Από το αδιέξοδο στην έξοδο, Αθήνα (20.5.2010) ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, βλέπεται αναλυτικά στην ιστοσελίδα,

<http://www.inegsee.gr/nea/anakoinwseis/i-krisi-tis-ellinikis-oikonomias-apo-to-adieksodo-stin-eksodo.html>, (πρόσβαση στις 06/7/2010).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Edwald Francois, *Ιστορία του Κράτους Πρόνοιας*, μτφρ. Μαρία Κορασίδου, Αθήνα (Gutenberg) 2000.
- Esping-Andersen Gøsta, Gallie Duncan, Hemerijck Anton, Myles John, *Γιατί χρειαζόμαστε ένα Νέο Κοινωνικό Κράτος*, Αθήνα (Διόνικος) 2006.
- Mason Jennifer, *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, επιμ. Κυριαζή Νότα, Αθήνα (Ελληνικά Γράμματα) 2003.
- Robson Colin, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, επιμ. Μιχαλοπούλου Καίτη, Αθήνα (Gutenberg) 2007.
- Γιαννίτσης Τάσος, *Το ασφαλιστικό (ως ορφανό πολιτικής) και μια διέξοδος*, Αθήνα (Πόλις) 2007.
- Ζυμπίδης Α., *Συνταξιοδοτικά Ταμεία και Αναλογιστικές Μελέτες*, Αθήνα (Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών) 2008.
- Κοντιάδης Ξενοφών, *Συνταγματικές εγγυήσεις και θεσμική οργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας*, Αθήνα-Κομοτηνή (Σάκκουλα) 2004.
- Κοτζαμάνης Στέφανος, *Ο Κόσμος των Επενδύσεων*, Τόμος Β', Αθήνα (Finance Invest) 1998.
- Μητρόπουλος Αλέξης, *Ασφαλιστικό ώρα μηδέν*, Αθήνα (Λιβάνη) 2010.
- Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, *Ο νέος ασφαλιστικός νόμος*, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α'58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008.
- Ρομπόλης Σ., Ρωμανιάς Γ., Μαργιός Β., Χατζηβασίλογλου Ι., *Αναλογιστική μελέτη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) 2001.
- Ρωμανιάς Γεώργιος, «Οι τελευταίες μεταρρυθμίσεις του ελληνικού συστήματος ευημερίας και συντάξεων: κριτικές παρατηρήσεις» στο *Ελληνικό Σύστημα Ασφαλιστικής Προστασίας, Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου*, επιμ. Αμίτσης Γαβριήλ, Αναγνώστου-Δεδούλη Άρτεμης, Κατρούγκαλος Γεώργιος, Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2010.
- Στασινοπούλου Όλγα, *Κράτος Πρόνοιας (Ιστορική Εξέλιξη-Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις)*, Αθήνα (Gutenberg) 2006.

Τσαλίκης Γιώργος, *Η θεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα*, Αθήνα (Παπαζήση) 2008.

Χλέτσος Μιχάλης, «Το κοινωνικό κράτος και το σύστημα κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα» στο *Σύγχρονες προσεγγίσεις της Ελληνικής οικονομίας*, επιμ. Κόλλιας Χρήστος, Ναξάκης Χάρης, Χλέτσος Μιχάλης, Αθήνα (Πατάκη) 2005.

ABSTRACT AND KEYWORDS

The current diplomatic work with object the influence of the Law 3655/2008, with regards to the operation of the Unified Insurance Fund of Independently Employed and it is based methodological on a flexible project research, the case study of Unified Insurance Fund of Independently Employed and mainly contains so quantitative and qualitative data.

The data that we used to conclude on were collected from primary and secondary sources, such as book studies, websites, articles, useful data is the creation of the newly number indexes from the budgets of previous funds.

The first chapter refers to the history of the social system in Greece and Europe, especially the results that were produced from the law adjustments in the past 20 years in the social security system in our country.

The second chapter presents the actuarial studies of previous Funds which represent today the Unified Insurance Fund of Independently Employed, but in the third chapter is examined what impact the unification of the three previous Funds had in the Unified Fund of Independended Employers. More specifically, how did the Unified Fund progressed, organized, functioned as well as financed and in comparison with the actuarial study of the National Actuarial Authority, we examine how viable this will be over the next few years.

In the fourth and last chapter is examined the issue, if the Unified Insurance Fund of Independently Employed, is ready or has the ability to join a new Fund or Funds which has a professional relevance.

The main conclusion of this work refers in the non effective operation of Unified Insurance Fund of Independently Employed, in which the operation of it created more problems mainly organizational and operational instead of solving them and without achieving the anticipated economic scales. The Unified Insurance Fund of Independently Employed under these conditions can't continue in another unification in near future.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Παρουσίαση του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολουμένων σύμφωνα με το ν. 3655/2008, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου.
2. Πίνακας των καταργούμενων Ταμείων για τη σύσταση των Τομέων στο Ε.Τ.Α.Α., από το βιβλίο της Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνας, Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α΄58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 12.
3. Πίνακας των νέων Κλάδων και Τομέων του Ε.Τ.Α.Α., από το βιβλίο της Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνας, Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α΄58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 13.

1. ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (Ε.Τ.Α.Α.)

ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (Ε.Τ.Α.Α.)			
Κλάδος Σύνταξης	Κλάδος Επικουρήσης	Κλάδος Πρόνοιας	Κλάδος Υγείας
Τομέας σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων	Τομέας επικουρικής ασφάλισης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων	Τομέας Πρόνοιας Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων	Τομέας Υγείας Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων
Τομέας Σύνταξης και Ασφάλισης Υγειονομικών	Τομέας Ασφάλισης Συμβολαιογράφων	Τομέας Πρόνοιας Υγειονομικών	Τομέας Υγείας Υγειονομικών
Τομέας Ασφάλισης Νομικών	Τομέας Επικουρικής Ασφάλισης Δικηγόρων	Τομέας Πρόνοιας Δικηγόρων Αθηνών	Τομέας Υγείας Δικηγόρων Αθηνών
		Τομέας Πρόνοιας Δικηγόρων Πειραιά	Τομέας Υγείας Δικηγόρων Πειραιά
		Τομέας Πρόνοιας Δικηγόρων Θεσσαλονίκης	Τομέας Υγείας Δικηγόρων Θεσσαλονίκης
		Τομέας Πρόνοιας Δικαστικών Επιμελητών	Τομέας Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών
		Τομέας Πρόνοιας Συμβολαιογράφων	Τομέας Υγείας Συμβολαιογράφων
		Τομέας Πρόνοιας Εργοληπτών Δημοσίων Έργων	
		Τομέας Ειδικών Παροχών Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων	

Πηγή: Ν.3655/2008, ΦΕΚ 58/Α/03-04-2008, Αθήνα 2008, επεξεργασία στοιχείων Γεωργία Μαυρίδου

2. ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΑ ΤΑΜΕΙΑ

ΤΑΜΕΙΑ	Κλάδος Κύριας Σύνταξης	Κλάδος Επικουρικής Σύνταξης	Κλάδος Ασθένειας	Κλάδος Πρόνοιας
Ταμείο Νομικών	>>	>>	>>	>>
Τ.Σ.Α.Υ.	>>	>>	>>	>>
Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.	>>	>>	>>	>>

Πηγή: Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α'58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 12.

3. ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΕ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ

ΚΛΑΔΟΙ	Τομέας Νομικών	Τομέας Μηχανικών	Τομέας Υγειονομικών
Κλάδος Κύριας Σύνταξης	>>	>>	>>
Κλάδος Επικουρικής Σύνταξης	>>	>>	>>
Κλάδος Ασθένειας	>>	>>	>>
Κλάδος Πρόνοιας	>>	>>	>>

Πηγή: Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη Πατρίνα, Ο νέος ασφαλιστικός νόμος, Ν.3655/2008 (ΦΕΚ Α'58/3.4.2008), Αθήνα (Νομική Βιβλιοθήκη) 2008, 13.